

Republika Hrvatska
Državni inspektorat

VODIČ U PODRUČJU ZAŠTITE NA RADU KOD POSLODAVACA KOJI OBAVLJAJU UGOSTITELJSKU DJELATNOST I PRUŽAJU UGOSTITELJSKE USLUGE, USLUGE U TURIZMU, TE U DRUGIM DJELATNOSTIMA

I. OPĆA NAČELA

Obveza je poslodavca da njegovi ovlaštenici primjenjuju pravila za sigurnost i zdravlje na radu u skladu s općim načelima zaštite koja su navedena u odredbama članka 17. Zakona, a to su:

- izbjegavanje opasnosti i štetnosti;
- procjenjivanje opasnosti i štetnosti koje se ne mogu otkloniti primjenom osnovnih pravila zaštite na radu;
- sprječavanje opasnosti i štetnosti, prije svega, na njihovom izvoru;
- zamjena opasnog neopasnim ili manje opasnim;
- davanje prednosti primjeni skupnih pravila za otklanjanje opasnosti i štetnosti prije primjene pojedinačnih pravila;
- primjereno osposobljavanje i obavješćivanje radnika;
- planiranje zaštite s ciljem međusobnog povezivanja tehnike, ustroja, uvjeta, ljudskih resursa i utjecaja okoliša,
- prilagodba razvitku tehnike,
- prilagodba rada, naročito u svezi s oblikovanjem mjesta rada, izbora opreme, te načina rada i proizvodnje, posebice u svrhu ublažavanja štetnog učinka na zdravlje radnika zbog jednoličnog rada i rada po učinku.

Procjena opasnosti

Sukladno odredbama članka 18. Zakona i Pravilnika o izradi procjene opasnosti ("Narodne novine" br. 48/97., 114/02. i 126/03.) propisano je na koje se poslodavce odnosi obveza izrade procjene opasnosti. Obveza se odnosi na poslodavce koji obavljaju poslove u djelatnosti poljoprivrede, lova i šumarstva, ribarstva, rudarstva, prerađivačke industrije, opskrbe električnom energijom, plinom i vodom, građevinarstva, prometa, skladištenja i veza, zdravstvene zaštite i socijalne skrbi te u drugim djelatnostima za dijelove radnog procesa u kojima postoji mogućnost nastanka ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, te poremećaja u procesu rada koji bi mogli izazvati štetne posljedice za sigurnost i zdravlje radnika. Nadalje su to i poslodavci - obrazovne ustanove koje imaju laboratorije i radionice praktične nastave.

Procjenu opasnosti trebaju izraditi i poslodavci koji to nisu obvezni na temelju prije navedenih odredbi, ako odluče kod nadležnog ministarstva pokrenuti postupak za oslobađanje od obveza propisanih odredbama članka 20. i članka 21. Zakona koje se odnose na zapošljavanje stručnjaka za zaštitu na radu ili na ustrojavanje službe za zaštitu na radu.

Uz to, svi poslodavci su obvezni izraditi procjenu opasnosti za svako radno mjesto na kojem se poslovi pretežito (više od 4 sata u 8 sati rada) obavljaju uz uporabu računala. Naime, odredbama Pravilnika o sigurnosti i zaštiti zdravlja pri radu s računalom ("Narodne novine" br. 69/05.) se propisuje da svi poslodavci koji imaju mjesta rada s računalom moraju izraditi procjenu opasnosti zbog mogućih opasnosti za zdravlje radnika, posebice zbog vidnog, statodinamičkog i psihičkog napora, te da ta obveza počinje teći u roku od dvije

godine od dana stupanja pravilnika na snagu. Ovaj Pravilnik je donesen na temelju odredbe članka 12. stavka 1. Zakona i njime se propisuju osnovna i posebna pravila zaštite na radu prigodom obavljanja poslova s računalima te se njime ne propisuje način izrade, sadržaji i obvezni podaci u procjeni opasnosti. Sukladno navedenim odredbama propisa je razvidno da se procjenjivanje opasnosti na svim mjestima rada mora obaviti na način propisan odredbama Pravilnika o izradi procjene opasnosti, a kada se radi o mjestima rada na kojima se poslovi obavljaju pretežito uz uporabu računala treba kod procjenjivanja opasnosti uključiti i pravila zaštite na radu propisana odredbama Pravilnika o sigurnosti i zaštiti zdravlja pri radu s računalom.

Nije propisano da bi procjene opasnosti na mjestima rada morale biti sadržane u jednom ili više uveza, bilo po vrstama radnih mjesta, opasnostima i štetnostima ili poslovnim cjelinama kod poslodavca pa svaki poslodavac može fizički oblik procjene opasnosti uskladiti sa potrebama svojeg ustroja, vodeći pri tome računa da osigura radnicima, ovlaštenicima i povjerenicima propisanu dostupnost.

Procjena opasnosti je postupak kojim se utvrđuje postojeća razina rizika od ozljeđivanja na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u svezi s radom i poremećaja u procesu rada koji bi mogli izazvati štetne posljedice za sigurnost i zdravlje radnika na mjestu rada. Na temelju procjene opasnosti poslodavac primjenjuje pravila zaštite na radu za otklanjanje ili smanjivanje na najmanju moguću mjeru postojećih opasnosti i štetnosti te za to mora osigurati sva potrebna materijalna sredstva.

Odredbama Pravilnika o izradi procjene opasnosti propisani su, između ostalog, uvjeti koje moraju poštivati poslodavci pri izradi procjene opasnosti, način njezine izrade, sadržaji koje treba obuhvatiti procjenom, podaci na kojima se temelji procjena postojećeg rizika, te izrada revizija procjene opasnosti.

Izrada procjene opasnosti

Poslodavac koji zapošljava manje od 20 radnika može sam izraditi procjenu opasnosti i pri tome nije propisano da bi morao ispunjavati kakve posebne uvjete, ali je obavezan kada izradi procjenu, dati ju na provjeru ovlaštenom trgovačkom društvu, odnosno društvu koje posjeduje rješenje ministra nadležnog za rad o ispunjavanju uvjeta za obavljanje poslova na izradi procjene opasnosti. Izuzetak je propisan za procjenjivanje opasnosti na mjestima rada na kojima se poslovi obavljaju pretežito uz uporabu računala, u tom dijelu mogu na isti način izraditi procjenu svi poslodavci koji zapošljavaju do 50 radnika. (Odredbe članka 18. Pravilnika o izradi procjene opasnosti).

Procjenu opasnosti na mjestima rada mogu izraditi trgovačka društva koja imaju rješenje ministra nadležnog za rad o ispunjavanju uvjeta za obavljanje poslova na izradi procjene opasnosti propisanih odredbama Pravilnika o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu ("Narodne novine" br. 114/02. i 126/03.), a takvo rješenje može zatražiti i poslodavac koji želi sam izraditi procjenu.

Poslodavac je dužan sudjelovati u izradi procjene opasnosti, čak i u slučaju kada procjenu za poslodavca izrađuje trgovačko društvo s odgovarajućim rješenjem o ispunjavanju uvjeta. Pri tome je dužan osigurati sudjelovanje svojih ovlaštenika na svim razinama, službi i stručnjaka za zaštitu na radu, te drugih službi, na način da daje potrebne podatke, omogućiti uvid u dokumentaciju, omogućiti pregleda mjesta rada i dr. Kod

poslodavaca s više od 20 i manje od 50 radnika pri izradi procjene opasnosti obvezno moraju sudjelovati povjerenici radnika za zaštitu na radu. Kod poslodavaca s više od 50 radnika, obvezno mora sudjelovati odbor za zaštitu na radu, a prije njezinog usvajanja o njoj mora raspraviti radničko vijeće.

Uz propisane uvjete da procjenu opasnosti može izraditi poslodavac ili trgovačko društvo ako imaju posebno ovlaštenje ministra nadležnog za rad, potrebno je poznavati i pojedine odredbe Pravilnika o izradi procjene opasnosti koje pobliže propisuju način izrade i obvezne sadržaje procjene opasnosti. Ovim odredbama zakonodavac želi osigurati najmanju potrebnu stručnost pri izradi procjene opasnosti, te da se pri izradi koriste bitni i istiniti podaci, a što je preduvjet za postizanje svrhe procjenjivanja opasnosti na mjestima rada, odnosno sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u svezi s radom.

Stručna skupina koja izrađuje procjenu opasnosti mora ispunjavati propisane najmanje uvjete stručnosti. To su tri stručnjaka zaštite na radu s visokim stručnim obrazovanjem i specijalista medicine rada. Od tri stručnjaka zaštite na radu dva moraju imati visoko stručno obrazovanje u različitim tehničkim znanstvenim područjima, a jedan u području djelatnosti poslodavca ili području zaštite na radu. Najčešće se stručna skupina za izradu procjene opasnosti sastavlja od stručnjaka zaštite na radu, od kojih je jedan magistar inženjer strojarstva (diplomirani inženjer strojarstva), jedan magistar inženjer elektrotehnike (diplomirani inženjer elektrotehnike) i jedan magistar inženjer kemijskog inženjerstva (diplomirani inženjer kemijskog inženjerstva), te uz njih, jedan magistar medicine rada i športa (specijalista medicine rada). Specijalista medicine rada u radnoj skupini je najčešće onaj koji već obavlja za poslodavca poslove utvrđivanja radne sposobnosti radnika za poslove s posebnim uvjetima rada. Za voditelja skupine imenuje se stručnjak zaštite na radu iz onog tehničkog područja koje je pretežito zastupljeno u vođenju tehnoloških procesa kod poslodavca. Poslodavac je, ujedno obavezan osigurati sudjelovanje svojih ovlaštenika u postupku izrade procjene opasnosti, a poslodavci koji zapošljavaju više od 20 radnika uz to i sudjelovanje povjerenika radnika za zaštitu na radu ili njihovog koordinatora. Ovo sudjelovanje ostvaruje se kroz odbor za zaštitu na radu kod poslodavaca koji zapošljavaju više od 50 radnika, a kod poslodavaca koji zapošljavaju između 20 i 50 radnika najčešće se ovlaštenik i povjerenik priključuju radnoj skupini za izradu procjene. Kod poslodavaca s manje od 20 zaposlenika ne postoji obveza sudjelovanja povjerenika radnika za zaštitu na radu.

Ako je kod poslodavca ustrojeno radničko vijeće, prije nego li poslodavac usvoji procjenu opasnosti i obveže svoje ovlaštenike na izvršenje plana mjera, mora uputiti procjenu na raspravu radničkom vijeću.

U odredbama Pravilnika o izradi procjene opasnosti navodi se više različitih provjerenih postupaka procjenjivanja opasnosti na mjestima rada, koje koriste osiguravatelji i stručne institucije u europskim državama. Pri tom se ne propisuje obveza korištenja određenih postupaka, ali se načelno obvezuje da izabrani postupak bude primjeren opasnostima i procesima na mjestima rada. Poslodavac može koristiti više različitih postupaka, uz obvezno navođenje o kojim se postupcima radi, te ih je obavezan dosljedno primijeniti.

U odnosu na sadržaj procjene opasnosti propisana su obvezna poglavlja i njihov najmanji sadržaj:

Opći podatci: Sadrže osnovne podatke o poslodavcu i građevinama namijenjenima za rad, podatke o članovima stručne skupine, drugim stručnjacima, ovlaštenicima i povjerenicima radnika koji su sudjelovali u izradi procjene opasnosti. Zatim, podatke o sjednicama odbora za zaštitu na radu i radničkog vijeća na kojima se raspravljalo o procjeni opasnosti, te datum završetka izrade procjene opasnosti.

Podatci o postojećem stanju: Sadrže podatke o početku rada poslodavca, djelatnostima koje obavlja i ukupnom broju radnika, opise osnovnih tehnoloških procesa, unutarnjeg transporta, organizacije održavanja i opasnih radnih tvari, te nazive mjesta rada sa vrstama opasnosti za život i zdravlje radnika na tim mjestima, sve razrađeno po pojedinim lokacijama i pojedinim građevinama. Podatci o mjestima rada obvezno moraju sadržavati nazive pojedinih mjesta rada sa brojem ženskih, muških, malodobnih radnika i radnika sa smanjenom radnom sposobnosti. Uz svako pojedino mjesto rada treba navesti obavljaju li se poslovi s posebnim uvjetima rada i koji, računa li se staž mirovinskog osiguranja na tim mjestima s uvećanim trajanjem, te raspored radnog vremena. Nadalje potrebno je opisati sve prisutne opasnosti na pojedinom mjestu rada za koje će se utvrđivati rizik od ozljeda na radu i profesionalnih bolesti (od mehaničkih opasnosti, opasnosti od padova, rušenja, električne struje, kemijskih tvari, bioloških tvari, požara, eksplozije, vrućih tvari, hladnih tvari, buke, prašine, vibracija, zračenja, mikroklima, nedovoljne rasvjete, fizičkih napora, nefiziološkog položaja tijela, psihofizioloških napora, rad s računalom i drugih). Posebno treba navesti postoje li opasnosti i štetnosti u odnosu na žene, trudnice i malodobnike. Podatke o broju smrtnih ozljeda na radu, skupnih ozljeda, teških ozljeda, profesionalnih bolesti i poremećaja u procesu rada koji su mogli izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje radnika treba navesti za pet posljednjih godina, te navesti pokazatelje poslodavca o broju ozljeda na radu na 1000 radnika i broju profesionalnih bolesti na 10 000 radnika usporedno s istim pokazateljima u gospodarskoj djelatnosti.

Posebno je naglašeno da podatci o postojećem stanju moraju imati realne i provjerene izvore, odnosno da se moraju temeljiti na evidencijama u području rada koje su propisane odredbama Zakona, Zakona o radu i propisa donesenih na temelju tih zakona, te na aktima donesenim na temelju odredbi Zakona o zdravstvenom osiguranju zaštite zdravlja na radu, Zakona o Državnom inspektoratu i propisa donesenih na temelju tih zakona, kao i na temelju osobnih zapažanja stručne skupine za izradu procjene opasnosti.

Raščlamba i procjena prikupljenih podataka: Obuhvaća, prije svega, raščlambu primjene osnovnih pravila zaštite na radu, odnosno usklađenosti sa zahtjevima kojima moraju udovoljavati sredstva rada u uporabi, kao što su: opremljenost zaštitnim napravama; zaštita od udara električne struje; mjere za sprječavanje nastanka požara i eksplozije; najmanje potrebne veličine radnih površina, prostorija i prostora; opremljenost putovima za prolaz, prijevoz i evakuaciju; osiguravanje primjerene čistoće, temperature, vlažnosti i brzine kretanja zraka; osiguravanje potrebne rasvjete; ograničavanje buke i vibracija u radnom okolišu; zaštita od štetnih atmosferskih i klimatskih utjecaja; zaštita od djelovanja opasnih radnih tvari; zaštita od elektromagnetskih i drugih zračenja; opremljenost prostorija i uređaja za osobnu higijenu i drugo. Nadalje, raščlambom treba obuhvatiti primjenu posebnih pravila zaštite na radu, pri čemu se posebno naglašavaju posebna pravila o obavljanju radnih postupaka i o postupanju sa opasnim radnim tvarima. Raščlambu smrtnih, teških i skupnih ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i poremećaja u procesu rada koji su mogli izazvati štetne posljedice po sigurnost i zdravlje radnika treba obaviti na način da se prikažu propusti u primjeni pravila zaštite na radu koji su utjecali na nastanak ovih događaja i što je poduzeto u cilju otklanjanja tih propusta. Ovo poglavlje obvezno završava s

procjenom preostalog rizika na mjestima rada za nastanak takvih i sličnih štetnih događaja u budućnosti.

Plan mjera za smanjivanje preostalog rizika: Propisivanje postupaka u prethodnim poglavljima procjene opasnosti ima svrhu, prije svega, osigurati objektivnu raščlambu postojećeg stanja i određivanje učinkovitih mjera za smanjivanje preostalog rizika. Plan mjera mora sadržavati osnovna i posebna pravila zaštite na radu i druge mjere koje poslodavac mora primijeniti u svrhu otklanjanja ili smanjivanja na najmanju moguću mjeru preostalih rizika za ozljeđivanje i zdravlje na radu. Uz to mora sadržavati precizne rokove primjene mjera i ovlaštenike odgovorne za primjenu svake pojedine mjere, te predvidjeti način kontrole nad provedbom ukupnog plana mjera. U tu svrhu plan mora biti razrađen sukladno ustroju i tehnološkim cjelinama poslodavca.

Privitci: Obvezno je uz procjenu opasnosti priviti tlocrte lokacija na kojima poslodavac posluje s ucertanim građevinama; popis poslova za koje je potrebno provesti osposobljavanje za rad na siguran način; popis poslova s posebnim uvjetima rada; popis opasnih kemikalija u kojem treba uz svaku kemikaliju navesti propisanu graničnu vrijednost izloženosti na radu i kratkotrajnu graničnu vrijednost izloženosti kemijskim tvarima u zraku radne prostorije ili prostora (GVI i KGVI prema odredbama Pravilnika o graničnim vrijednostima izloženosti opasnim tvarima pri radu i o biološkim graničnim vrijednostima iz 2009. godine; MDK i KDK prema odredbama Pravilnika o maksimalno dopustivim koncentracijama štetnih tvari u atmosferi radnih prostorija i prostora i o biološkim graničnim vrijednostima iz 1993. godine); popis bioloških tvari i njihovih graničnih vrijednosti izloženosti na radu (BGVI prema odredbama Pravilnika o graničnim vrijednostima izloženosti opasnim tvarima pri radu i o biološkim graničnim vrijednostima iz 2009. godine); popis strojeva i uređaja s povećanim opasnostima; popis radnih prostorija i prostora u kojima je obvezno povremeno obavljati ispitivanja parametara radnog okoliša; te popis poslova koji se obvezno obavljaju uz korištenje osobnih zaštitnih sredstva s popisom potrebnih osobnih zaštitnih sredstava.

Poslodavac mora omogućiti dostupnost procjene opasnosti svim radnicima, ovlaštenicima i drugim osobama na radu, što je posebno naglašeno odredbom Pravilnika o izradi procjene opasnosti kojom se propisuje da jedan primjerak mora biti izložen na svima dostupnom i vidljivom mjestu.

Ako nadležan inspektor utvrdi da poslodavac koji je obvezan izraditi procjenu opasnosti to nije učinio, donijet će rješenje kojim će mu narediti da to učini u primjerenom roku. Rokovi koji se u takvim slučajevima određuju su jedan do šest mjeseci, ovisno o veličini poslodavca. Inspektor će jednako postupiti i u slučaju kada utvrdi da pojedina radna mjesta, za koja je procjena obvezna, nisu obuhvaćena procjenom, a u oba slučaja podnijet će i optužni prijedlog nadležnom prekršajnom sudu za pokretanje prekršajnog postupka u svezi odredbe članka 108. Zakona. Ovim odredbama predviđene su novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu kada je poslodavac pravna osoba. U ovom slučaju nije provediva kaznena odredba o dvostrukim iznosima novčanih kazni u slučaju ponavljanja prekršaja.

Revizija procjene opasnosti

Procjena opasnosti je raščlamba zatečenog stanja i kao takva bi vrlo brzo izgubila uporabnu vrijednost pa je to razlog zbog čega je propisana obvezna izrada revizija. Reviziju procjene opasnosti obavlja sam poslodavac ili u suradnji s ovlaštenim trgovačkim društvom za obavljanje poslova zaštite na radu. Za preporučiti je da se revizije obavljaju na isti način kako je izrađena prva procjena opasnosti, ali to nije propisano kao obveza, odnosno, ako se poslodavac odluči sam izraditi reviziju procjene opasnosti, ne mora ispunjavati uvjete koji su propisani za izradu prve procjene, niti tražiti od ministra nadležnog za rad da mu to dopusti.

Reviziju procjene opasnosti poslodavci su obvezni izraditi nakon svake smrtne, skupne ili teže ozljede na radu, svakog utvrđenog slučaja profesionalne bolesti, svakog poremećaja u procesu rada koji je mogao izazvati štetne posljedice za sigurnost i zdravlje radnika, te nakon izmjena u procesu rada koje utječu na sigurnost i zdravlje radnika, a ako kod poslodavca nije bilo navedenih okolnosti, najmanje svake dvije godine. Uz to, ako nadležan inspektor utvrdi da procjena opasnosti ne odgovara stvarnom stanju na mjestu rada, rješenjem će narediti izradu revizije. Inspektor će jednako postupiti i kada utvrdi da poslodavac nije izradio reviziju procjene opasnosti nakon što su nastupile navedene okolnosti zbog kojih je to bio obavezan.

II. PRAVILA POSLODAVCA O PROVEDBI ZAŠTITE NA RADU

Sukladno odredbama članka 18. stavka 2. i 3. Zakona, svi poslodavci koji su obvezni izraditi procjenu opasnosti i koji zapošljavaju više od 20 radnika moraju, na osnovu izrađene procjene opasnosti, izraditi pisana pravila o provedbi zaštite na radu. Pisana pravila poslodavca moraju sadržavati organizaciju provedbe zaštite na radu, pravila zaštite na radu koja se odnose na poslodavca bilo da su propisana, priznata ili na drugi način usvojena kod poslodavca, te prava, obveze i odgovornosti ovlaštenika i radnika u dijelu u kojem ta pitanja nisu uređena propisima, kolektivnim ugovorom i ugovorima o radu. Ovime se poslodavac obvezuje, ali mu se daje i mogućnost da primjenu propisanih pravila provede na najučinkovitiji način u odnosu na vlastite tehničke i kadrovske uvjete, ustroj i posebnosti tehnološkog procesa.

Poslodavcima koji nisu izradili pisana pravila o provedbi zaštite na radu, to će narediti rješenjem nadležan inspektor, a odredbama članka 108. Zakona su predviđene prekršajne novčane kazne za poslodavca u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu kod poslodavca pravne osobe. Ni u ovom slučaju nije provediva kaznena odredba o dvostrukim iznosima novčanih kazni u slučaju ponavljanja prekršaja.

Upute za provedbu pravila zaštite na radu

Svi poslodavci, bez obzira na djelatnost ili broj radnika koji zapošljavaju, a sukladno odredbama članka 18. stavka 5. i 6. Zakona, obvezni su pisanim uputama osigurati izvođenje procesa rada u skladu sa propisima zaštite na radu i to na način da ih istaknu na mjestima rada.

Poslodavcima koji nisu izradili i istaknuli upute o izvođenju radnih postupaka na siguran način na mjestima rada to će narediti rješenjem nadležan inspektor ako

ocijeni da su upute važne za provedbu pravila zaštite na radu na pojedinom mjestu rada. Uz to su odredbama članka 108. Zakona predviđene prekršajne novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu kod poslodavca pravne osobe. Ni u ovom slučaju nije provediva kaznena odredba o dvostrukim iznosima novčanih kazni u slučaju ponavljanja prekršaja.

III. OBAVLJANJE POSLOVA ZAŠTITE NA RADU KOD MALIH POSLODAVACA

Pod malim poslodavcima podrazumijevamo, sukladno odredbama članka 19., 20. i 21. Zakona, poslodavce koji zapošljavaju do 50 radnika. Oni moraju obavljati poslove zaštite na radu na jedan od načina propisan odredbama članka 19. Zakona, odnosno na jedan od slijedećih načina:

- Ako je poslodavac fizička osoba koja zapošljava do 50 radnika, poslove zaštite na radu može obavljati sam poslodavac ili preko svojeg ovlaštenika na temelju ugovora o radu, uz uvjet da je onaj koji obavlja te poslove osposobljen za njihovo obavljanje.

- Ako je poslodavac pravna osoba koja zapošljava do 50 radnika, poslove zaštite na radu može obavljati ovlaštena osoba za zastupanje društva (ustanove, udruge ili drugi oblik poslodavca pravne osobe) ili drugi ovlaštenici na temelju ugovora o radu, uz uvjet da su ovlaštene osobe osposobljene za obavljanje tih poslova.

- Svi poslodavci fizičke i pravne osobe koji zapošljavaju do 50 radnika mogu ugovoriti obavljanje poslova zaštite na radu s ovlaštenom fizičkom osobom, ustanovom ili trgovačkim društvom za poslove zaštite na radu.

Na jednaki način mogu poslove zaštite na radu obavljati poslodavci koji zapošljavaju između 51 i 250 radnika ako im je ministar nadležan za rad dopustio da poslove zaštite na radu obavljaju prema odredbama članka 19. Zakona.

Važno je naglasiti da provedbom ovih odredbi Zakona poslodavac ne otklanja niti ne umanjuje svoju odgovornost za provođenje pravila zaštite na radu, odnosno odgovornost za provedbu Zakona ne može prenijeti ugovorom na drugu osobu.

Poslodavac koji je odlučio obavljati poslove zaštite na radu sam i preko svojih ovlaštenika mora biti osposobljen za obavljanje tih poslova na način kako je propisano odredbama Pravilnika o programu i načinu provjere osposobljenosti poslodavca ili njegovog ovlaštenika za obavljanje poslova zaštite na radu ("Narodne novine" br. 114/02. i 29/05.). Osim što se ovim pravilnikom propisuje način osposobljavanja, ujedno se propisuje koji poslodavci ne moraju ispuniti dodatne uvjete osposobljavanja i kojim se ovlaštenicima priznaje da su dosadašnjim obrazovanjem i osposobljavanjem stekli potrebna znanja iz područja zaštite na radu.

Poslodavci i ovlaštenici kod poslodavaca koji zapošljavaju manje od 50 radnika, a koji ne moraju ispunjavati dodatne uvjete o osposobljenosti za obavljanje poslova zaštite na radu su:

a) osobe koje obavljaju djelatnost osobnim radom u svim djelatnostima - dakle osobe koje ne zapošljavaju stalno ili povremeno druge radnike, studente, ne obavljaju praktičnu nastavu učenika i sl.;

b) poslodavci koji se bave tradicionalnim obrtima s ručnom izradom, osim onih koji proizvode keramičke i lončarske proizvode, kolari, knjigoveže i model-stolari;

c) poslodavci koji zapošljavaju do 20 radnika u djelatnostima financijskog posredovanja, kućanstva i izvanteritorijalne organizacije i tijela;

d) poslodavci koji zapošljavaju do 20 radnika na obavljanju isključivo uredskih poslova u djelatnostima: poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribarstvo; rudarstvo i vađenje; prerađivačka industrija; opskrba električnom energijom, plinom i vodom; građevinarstvo; prijevoz i skladištenje; informacije i komunikacije. (napomena: djelatnosti u Pravilniku nisu usklađene s Nacionalnom klasifikacijom djelatnosti iz 2007. godine, pa smo to učinili u ovom autorskom tekstu)

e) poslodavci koji zapošljavaju do 20 radnika i u svim drugim djelatnostima, osim podgrupa djelatnosti kampovi i druge vrste smještaja za kraći boravak, kantine i opskrbljivanje pripremljenom hranom, istraživanje i eksperimentalni razvoj u prirodnim, tehničkim i tehnološkim znanostima, tehničko ispitivanje i analiza, istražne i zaštitne djelatnosti, čišćenje svih vrsta objekata, djelatnost vatrogasne službe, uklanjanje otpadnih voda, odvoz smeća, sanitarne i slične djelatnosti, pranje i kemijsko čišćenje tekstila i krznenih proizvoda, frizerski saloni i saloni za uljepšavanje, pogrebne i srodne djelatnosti i djelatnosti za njegu i održavanje tijela, te poslodavaca koji imaju dijelove poslovanja i poslove u kojima postoje opasnosti i štetnosti kao što su održavanje i popravak motornih vozila; popravak i montaža strojeva; mehanizirani unutarnji transport; kuhinje; praonice rublja; laboratoriji; radionice praktične nastave; hladnjače; poslovi na kojima su radnici izloženi štetnim kemijskim i biološkim tvarima i poslovi koji uključuju ručno prenošenje pacijenata odnosno korisnika usluga smanjene pokretljivosti i sl.

Osposobljavanja poslodavca i ovlaštenika poslodavca koja se sukladno odredbama navedenog pravilnika priznaju kao osposobljenost za obavljanje poslova zaštite na radu, a mogu se dokazati slijedećim ispravama:

A) Uvjerenje ministarstva nadležnog za rad o položenom općem dijelu stručnog ispita za stručnjaka zaštite na radu sukladno Pravilniku o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu (Narodne novine broj 114/2002. i 126/2003.);

B) Uvjerenje ministarstva nadležnog za rad o položenom ispitu za stručnjaka zaštite na radu sukladno Pravilniku o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu;

C) Uvjerenje ministarstva nadležnog za rad o priznavanju statusa stručnjaka zaštite na radu;

D) Uvjerenje o položenom državnom stručnom ispitu za inspektora rada;

E) Svjedodžba o usavršavanju iz područja zaštite na radu koje je provedeno prema programu odobrenom od ministarstva nadležnog za obrazovanje sukladno odredbama Zakona o srednjem školstvu (Narodne novine broj 69/2003.) do stupanja na snagu Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine broj 87/2008. i 86/2009.), odredbama Pravilnika o srednjoškolskom obrazovanju odraslih (Narodne novine broj 112/2000., 89/2003. i 194/2003.) i odredbama Pravilnika o javnim ispravama u obrazovanju odraslih (Narodne novine broj 129/2008.) ili radna knjižica ako je u njoj to isto usavršavanje upisano;

F) Radna knjižica u koju je upisano akademsko zvanje liječnika, stomatologa, farmaceuta, veterinaru ili rudarskog inženjerstva;

G) Radna knjižica u koju je upisano stručno zvanje iz područja sigurnosti;

H) Uvjerenje o položenom državnom stručnom ispitu za poslove građenja;

I) Dokaz o položenom majstorskom ispitu, ako je programom obuhvaćeno i područje zaštite na radu.

Poslodavci i ovlaštenici koji ne ispunjavaju ni jedan od naprijed navedenih uvjeta, a žele sami obavljati poslove zaštite na radu sukladno odredbama članka 19. Zakona, moraju

poduzeti aktivnosti da ispune jedan od uvjeta i za to izabрати sebi najprimjereniji način. Držimo da je u većini slučajeva primjeren način polaganje općeg dijela stručnog ispita za stručnjaka zaštite na radu (prije navedeno pod A). Ispit se polaže pred povjerenstvom za ispite Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, a pristupnici moraju pokazati znanja u slijedećim područjima:

- pravno uređivanje zaštite na radu;
- zaštita zdravlja radnika (zdravstveno osiguranje i zdravstvena zaštita);
- načela socijalne sigurnosti (radno pravo, mirovinsko osiguranje, obvezno pravo);
- procjena opasnosti.

Nije propisan način na koji bi se poslodavci i ovlaštenici trebali pripremati za polaganje ispita, a način pripreme najčešće ovisi o razini predznanja kojima ovlaštenici raspolažu. Ako se ne mogu pripremiti samostalno, mogu potražiti pomoć kod ovlaštenih društava i ustanova koje organiziraju takve pripreme.

Ako poslodavac koji je to obavezan, ne obavlja poslove zaštite na radu na jedan od propisanih načina, nadležan inspektor će mu to narediti rješenjem. Uz to će, sukladno odredbama članka 108. Zakona, podnijeti optužni prijedlog nadležnome prekršajnom sudu. U slučaju da poslodavac ili njegov ovlaštenik za zaštitu na radu nije osposobljen za obavljanje tih poslova, odredbama Zakona određene su novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi. Ni u ovom slučaju nije provediva kaznena odredba o dvostrukim iznosima novčanih kazni u slučaju ponavljanja prekršaja.

Uz ove kaznene odredbe potrebno je dodatno pojašnjenje jer je kao prekršaj obilježeno samo nepoštivanje odredbi članka 19. stavka 2. Zakona, odnosno ako poslodavac ili njegov ovlaštenik nisu osposobljeni za obavljanje tih poslova. Ovo proizlazi iz toga što je malim poslodavcima, odredbama stavka 1. istog članka Zakona propisano pravo izbora na koji će način obavljati poslove zaštite na radu. Ako poslodavac nije iskoristio mogućnost da ugovori obavljanje tih poslova s ovlaštenom fizičkom osobom, ustanovom ili trgovačkim društvom za poslove zaštite na radu, tada je očito da te poslove mora obavljati sam ili ih povjeriti svojem ovlašteniku. Na taj način dolazi u obvezu iz odredbe stavka 2. da on ili njegov ovlaštenik moraju biti osposobljeni za obavljanje tih poslova prema programu i načinu provjere osposobljenosti koje je propisao ministar nadležan za rad sukladno odredbama stavka 3. istog članka Zakona.

IV. OBAVLJANJE POSLOVA ZAŠTITE NA RADU KOD SREDNJE VELIKIH POSLODAVACA

Srednje veliki poslodavci, odnosno poslodavci koji zapošljavaju od 51 do 250 radnika mogu izabrati jedan od načina obavljanja poslova zaštite na radu koji su propisani odredbama članka 20. Zakona, odnosno na jedan od slijedećih načina:

a) Ovisno o broju zaposlenih, stanju zaštite na radu, te stupnju opasnosti odrediti jednu ili više osoba s kojima će sklopiti ugovor o radu za obavljanje poslova stručnjaka zaštite na radu, vodeći pri tome računa da je stručnjak za zaštitu na radu osoba koja ispunjava posebne uvjete za obavljanje tih poslova propisane u odredbama Pravilnika o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu.

b) Osnovati s drugim poslodavcima zajedničku službu za zaštitu na radu.

c) Ugovoriti s drugim poslodavcem pružanje usluga službe za zaštitu na radu.

d) Mogu podnijeti zahtjev ministru nadležnom za rad da im dopusti da poslove zaštite na radu obavljaju u skladu s odredbama članka 19. Zakona.

I u ovom slučaju napominjemo da provedbom ovih odredbi Zakona poslodavac ne otklanja niti ne umanjuje svoju odgovornost za provođenje pravila zaštite na radu.

Na jedan od načina propisanih za srednje velike poslodavce, osim prije navedenoga pod točkom d), poslove zaštite na radu mogu obavljati i veliki poslodavci, odnosno oni koji zapošljavaju više od 251 radnika. Mogućnost da veliki poslodavci obavljaju ove poslove sukladno odredbama članka 20. Zakona, uvjetovana je pribavljanjem dopuštenja od ministra nadležnog za rad.

Ako srednje veliki poslodavac odluči iskoristiti mogućnost opisanu pod točkom d), odnosno da mu nadležan ministar dopusti obavljati poslove zaštite na radu sukladno odredbama članka 19. Zakona kako je već opisano u poglavlju „Obavljanje poslova zaštite na radu kod malih poslodavaca“, tada mora uz zahtjev ministru obvezno priviti i procjenu opasnosti. Procjenu opasnosti mora priviti i onaj poslodavac koji ju inače nije obvezan izraditi. Ministar će zatim zatražiti od Državnog inspektorata da se obavi inspekcijski nadzor u području zaštite na radu kod poslodavca i na temelju tako utvrđenog stanja donijet će rješenje.

Odredbom članka 21. stavka 2. Zakona propisuje se, koji je najmanji dopušteni sastav službe za zaštitu na radu, odnosno da služba mora imati zaposlena najmanje tri stručnjaka zaštite na radu. Stručnjak zaštite na radu je osoba koja ispunjava uvjete propisane odredbama članka 2. Pravilnika o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu ("Narodne novine" br. 114/02. i 126/03.) te može obavljati poslove koji su propisani odredbama članka 3. istog pravilnika. Iz navedenog proizlazi da je služba za zaštitu na radu sastavljena sukladno propisima ako ima zaposlene voditelja službe i najmanje dva suradnika u službi, a svi moraju ispunjavati uvjete propisane odredbama Pravilnika o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu.

Napominjemo da se radi o poslodavcima koji su ujedno obvezni osnovati Odbor za zaštitu na radu koji bi trebao savjetovati poslodavca u ovim pitanjima.

Kada nadležan inspektor utvrdi da poslodavac koji je obvezan poslovati sukladno odredbama članka 20. Zakona nije ugovorio obavljanje poslova zaštite na radu s najmanje jednim stručnjakom za zaštitu na radu ili pružanje usluge službe s drugim poslodavcem, rješenjem će mu narediti da to u primjerenom roku učini. Ujedno će inspektor podnijeti optužni prijedlog nadležnom prekršajnom sudu sukladno odredbama članka 108. Zakona. Za počinjenje ovog prekršaja propisane su novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe. Ni u ovom slučaju nije provediva kaznena odredba o dvostrukim iznosima novčanih kazni u slučaju ponavljanja prekršaja.

V. OBAVLJANJE POSLOVA ZAŠTITE NA RADU KOD VELIKIH POSLODAVACA

Poslodavci koji zapošljavaju više od 250 radnika mogu obavljati poslove zaštite na radu sukladno odredbama članka 21. Zakona, odnosno na jedan od slijedećih načina:

- Ustrojiti samostalnu stručnu službu za zaštitu na radu.

- Ustrojiti stručnu službu za zaštitu na radu zajedno sa više poslodavaca na jednoj lokaciji, odnosno službu ustrojava jedan poslodavac, a ostali poslodavci na lokaciji ugovaraju usluge službe.

- Mogu podnijeti zahtjev ministru nadležnom za rad da im dopusti da poslove zaštite na radu obavljaju u skladu s odredbama članka 20. Zakona.

I u ovom slučaju napominjemo da provedbom ovih odredbi Zakona poslodavac ne otklanja niti ne umanjuje svoju odgovornost za provođenje pravila zaštite na radu.

Ako veliki poslodavac iskoristi mogućnost navedenu pod točkom c), odnosno da mu nadležan ministar dopusti obavljanje poslova zaštite na radu sukladno s odredbama članka 20. Zakona kako je već opisano u poglavlju „Obavljanje poslova zaštite na radu kod srednje velikih poslodavaca“, tada mora uz zahtjev ministru obvezno priviti i procjenu opasnosti. Procjenu opasnosti mora priviti i onaj poslodavac koji ju inače nije obvezan izraditi. Ministar će zatim zatražiti od Državnog inspektorata da se obavi inspekcijski nadzor u području zaštite na radu kod poslodavca i na temelju tako utvrđenog stanja donijet će rješenje.

Zadaće stručne službe su praćenje stanja zaštite na radu, objedinjavanje poslova zaštite na radu na jednom mjestu, usklađivanje aktivnosti pri obavljanju poslova na provedbi pravila zaštite na radu, provođenje unutarnjeg nadzora nad primjenom pravila zaštite na radu, pružanje stručne pomoći ovlaštenicima, radnicima, povjerenicima, Odboru za zaštitu na radu i obavljanje drugih poslova u svezi zaštite na radu. Broj zaposlenih unutar službe treba ovisiti o veličini poslodavca, ustroju, stanju zaštite na radu te stupnju opasnosti koji je utvrđen procjenom te bi preporuku o tome trebao dati Odbor za zaštitu na radu i Radničko vijeće poslodavca.

Odredbom članka 21. stavka 2. Zakona propisuje se koji je najmanji dopušteni sastav službe za zaštitu na radu, odnosno da služba mora imati zaposlena najmanje tri stručnjaka zaštite na radu. Pri tome je stručnjak zaštite na radu osoba koja ispunjava uvjete propisane odredbama članka 2. i 4. Pravilnika o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu ("Narodne novine" br. 114/02. i 126/03.). Ti uvjeti su odgovarajuća stručna sprema i radno iskustvo koje ovise o djelatnosti poslodavca, te položen stručni ispit prema odredbama istog pravilnika ili državni stručni ispit za inspektora rada. Na zahtjev osoba odgovarajuće stručne spreme koje rade na poslovima zaštite na radu najmanje dvadeset godina ili na poslovima specijaliste medicine rada najmanje pet godina, ministar nadležan za rad će izdati uvjerenje o priznavanju statusa stručnjaka zaštite na radu. Stručnjaci zaštite na radu mogu, ovisno o stručnoj spremi i djelatnosti poslodavca, obavljati poslove propisane odredbama članka 3. istog pravilnika, odnosno poslove voditelja službe, samostalnog stručnjak, stručnjaka u sastavu službe ili suradnika u službi. Iz navedenog proizlazi da je služba za zaštitu na radu sastavljena sukladno propisima već ako ima zaposlene voditelja službe i najmanje dva suradnika u službi te svi ispunjavaju uvjete propisane odredbama Pravilnika o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu.

Kada nadležan inspektor utvrdi da poslodavac nije ustrojio službu zaštite na radu ili to nije učinio na propisani način ili nije ugovorio usluge službe kod drugog poslodavca, rješenjem će mu narediti da to učini u primjerenom roku na propisani način. U tim slučajevima poslodavac je ujedno počinio prekršaje opisane u odredbama članka 108. Zakona, za koje su propisane novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu

pravne osobe. Ni u ovom slučaju nije provediva kaznena odredba o dvostrukim iznosima novčanih kazni u slučaju ponavljanja prekršaja.

VI. STRUČNJAK ZAŠTITE NA RADU

Uvjeti koje moraju ispuniti osobe da bi se u smislu odredaba Zakona smatrale stručnjacima zaštite na radu, propisani su odredbama Pravilnika o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu, kako slijedi:

- Odgovarajući stupanj stručne spreme, radnog iskustva i položeni stručni ispit prema odredbama Pravilnika o polaganju stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu. Propisani uvjeti stručne spreme za pristupanje stručnom ispitu ovise o djelatnosti poslodavca i vrsti poslova zaštite na radu koje će pristupnik obavljati nakon položenog ispita. Ispit se sastoji od općeg i posebnog dijela, a polaže se pred povjerenstvom za ispite Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva. Način pripreme za ispit nije propisan.
- Položeni državni stručni ispit za inspektora rada.
- Obavljanje poslova zaštite na radu najmanje dvadeset godina. Stručnjacima zaštite na radu po ovom kriteriju smatraju se samo osobe koje posjeduju uvjerenje ministarstva nadležnog za rad o priznavanju statusa stručnjaka zaštite na radu.
- Magistar medicine rada i športa, odnosno specijalista medicine rada bez položenog stručnog ispita stručnjaka zaštite na radu, ako je na tim poslovima radio najmanje pet godina.

Odredba članka 25. Zakona propisana je obveza stalnog stručnog usavršavanja i vrednovanja stručne sposobnosti stručnjaka za zaštitu na radu koja se provodi nakon polaganja stručnog ispita. Sukladno istim odredbama stručnjaci će biti obvezni usavršavati se na način koji će ministar nadležan za rad propisati provedbenim propisom. Na temelju odredbe članka 36. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti na radu ("Narodne novine" br. 86/08.) ministar je trebao donijeti propis u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu istoga zakona, odnosno do 01. veljače 2009. godine. Dok se takav propis ne donese ovu obvezu nije moguće provoditi.

Stručnjacima zaštite na radu daje se odredbama propisa potpuna stručna neovisnost u odnosu na poslodavca i njegove ovlaštenike te radnike i njihove povjerenike i ne smije ih se dovesti u nepovoljan položaj zbog postupanja sukladno odredbama Zakona, drugih propisa zaštite na radu, kolektivnih ugovora i prema pravilima struke. Ujedno se poslodavca obvezuje da stručnjacima zaštite na radu kao i službi za zaštitu na radu osigura uvjete za rad, pomoć drugog stručnog osoblja i potrebnu opremu, a vanjskoj službi ili stručnoj osobi osigura sve potrebne podatke. Ujedno je odredbom članka 24. Zakona propisano da se poslodavac ne oslobađa odgovornosti za provedbu Zakona niti se ta odgovornost umanjuje ako izvršava sve propisane obveze u odnosu na stručnjaka ili službu. Zato je naročito važno da poslodavci uredite pitanja odgovornosti za provedbu Zakona vlastitim ugovorima, bilo da se radi o ugovoru o radu sa stručnjakom zaštite na radu ili ugovorom o pružanju usluga u području zaštite na radu s drugim poslodavcem, a najmanje u opsegu propisanih obveza.

Odredbama članka 23. Zakona su propisane posebne obveze stručnjaka zaštite na radu, odnosno službe za zaštitu na radu, a to su:

- stručna pomoć poslodavcu i njegovim ovlaštenicima te radnicima i njihovim povjerenicima u provedbi i unaprjeđivanju pravila zaštite na radu,
- obavljanje unutarnjeg nadzora nad primjenom pravila zaštite na radu,

- poticanje poslodavca i njegovih ovlaštenika da otklanjaju utvrđene nedostatke u primjeni pravila zaštite na radu,
- prikupljanje i raščlamba podataka o ozljedama na radu i profesionalnim bolestima, izrada godišnjih izvješća za potrebe poslodavca, te predlaganje mjera za poboljšanje stanja,
- suradnja s tijelima nadležnim za poslove inspekcije rada, zavodom nadležnim za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu, ustanovama i trgovačkim društvima ovlaštenim za obavljanje poslova zaštite na radu,
- osposobljavanje povjerenika radnika za zaštitu na radu i pomaganje u njihovom radu,
- rad u odborima za zaštitu na radu kod poslodavca,
- suradnja sa stručnim službama poslodavca prigodom izgradnje i rekonstrukcije objekata namijenjenih za rad, prigodom nabavke strojeva, uređaja i osobnih zaštitnih sredstava,
- suradnja sa specijalistima medicine rada.

Uz to je odredbama Zakona i Pravilnika o izradi procjene opasnosti, voditelju službe za zaštitu na radu, odnosno stručnjaku zaštite na radu propisana obveza sudjelovanja u izradi procjene opasnosti.

U skladu s navedenim, nespojiva je uloga stručnjaka zaštite na radu s ulogom ovlaštenika, odnosno da bi osoba koja je rukovoditelj kod poslodavca ujedno kod njega obavljala i poslove stručnjaka zaštite na radu. Jednako tako ne bi se mogla osigurati stručna neovisnost kada bi stručnjak zaštite na radu bio ujedno i povjerenik radnika za zaštitu na radu.

Odredbama članka 108. Zakona su propisane prekršajne novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi, ako poslodavac ne osigura potrebne uvjete za rad stručnjaka za zaštitu na radu ili službe zaštite na radu i ako dovodi u nepovoljniji položaj stručnjaka za zaštitu na radu zbog obavljanja poslova sukladno propisima zaštite na radu. U slučaju ponavljanja prekršaja propisane su kazne u dvostrukim iznosima.

VII. OSPOSOBLJAVANJE ZA RAD NA SIGURAN NAČIN

U odredbama 3. poglavlja Zakona pod nazivom „Osposobljavanje za rad na siguran način“ propisuje se više različitih osposobljavanja koja su preduvjet za obavljanje rada na siguran način, a to su osposobljavanje ovlaštenika za rad na siguran način, osposobljavanje radnika za rad na siguran način i osposobljavanje povjerenika radnika za zaštitu na radu.

Osposobljavanje ovlaštenika poslodavca za rad na siguran način

Poslodavac, ako se radi o fizičkoj osobi ili ovlaštenik poslodavca ako se radi o pravnoj osobi, mora biti osposobljen iz područja zaštite na radu kada obavlja djelatnost tehnologijama u kojima postoji opasnost od ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i poremećaja u tehnološkom procesu koji bi mogli ugroziti sigurnost radnika. Osposobljavanje se detaljnije opisuje odredbama Pravilnika o programu, sadržaju i načinu provjere znanja poslodavaca ili njihovih ovlaštenika iz područja zaštite na radu ("Narodne novine" br. 69/05.). Ove obveze ne odnose se na ovlaštenike koji su osposobljavani po programima koji nisu u skladu sa navedenim pravilnikom ili nisu bili u obvezi osposobljavanja prije stupanja na snagu odredbi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o

zaštiti na radu ("Narodne novine" br. 114/03.), a obavljali su iste poslove jednakim tehnologijama rada.

Sukladno navedenom za rad na siguran način moraju se osposobiti slijedeći poslodavci ili ovlaštenici:

a) koji rukovode dijelovima tehnološkog procesa u kojima postoje opasnosti od ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i poremećaja u tehnološkom procesu koji mogu ugroziti sigurnost radnika i to u djelatnosti poljoprivrede, lova, šumarstva i ribarstva; rudarstva; prerađivačke industrije; opskrbe električnom energijom, plinom i vodom; građevinarstva; prometa, skladištenja i veza; zdravstvene zaštite i socijalne skrbi;

b) u djelatnostima koje nisu navedene pod točkom a), a koji rukovode dijelovima tehnološkog procesa u kojima postoje opasnosti od ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i poremećaja u tehnološkom procesu koji mogu ugroziti sigurnost radnika.

Od obveze osposobljavanja za rad na siguran način oslobođeni su poslodavci ili ovlaštenici poslodavca koji su osposobljeni ili oslobođeni u smislu odredbi Pravilnika o programu i načinu provjere osposobljenosti poslodavca ili njegovog ovlaštenika za obavljanje poslova zaštite na radu, što je detaljnije opisano u poglavlju „Obavljanje poslova zaštite na radu kod malih poslodavaca“.

Nakon što su, na prethodno opisani način, provjerili jesu li u obvezi osposobiti pojedine ovlaštenike za rad na siguran način, poslodavci moraju odabrati kako izvršiti propisanu obvezu. Mogućnosti su višestruke:

- Odabirom jednog od načina koji je predviđen za osposobljavanje ovlaštenika kod malih poslodavaca za obavljanje poslova zaštite na radu (vidi: „Obavljanje poslova zaštite na radu kod malih poslodavaca“).

- Traženjem od ministra nadležnog za rad da donese rješenje o ispunjavanju uvjeta za osposobljavanje radnika za rad na siguran način za vlastite potrebe, ako su registrirane kao pravne osobe i ako ispunjavaju uvjete propisane odredbama Pravilnika o uvjetima za osposobljavanje radnika za rad na siguran način (Narodne novine broj 114/2002 i 126/2003). Nakon dobivanja takvog rješenja osposobiti ovlaštenike za rad na siguran način.

- Osposobljavanjem ovlaštenika za rad na siguran način u suradnji sa trgovačkim društvom koje posjeduje važeće ovlaštenje ministra nadležnog za rad za osposobljavanje radnika za rad na siguran način prema odredbama Pravilnika o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu.

Napominjemo da sadržaji osposobljavanja moraju biti usklađeni s procjenom opasnosti poslodavca, a propisani su programi za ovlaštenike koji neposredno rukovode radom i nadziru rad radnika (neposredni ovlaštenici) te programi za ovlaštenike koji rukovode radom neposrednih i viših ovlaštenika. Propisano je da se obvezno provodi provjera teoretskih znanja neposrednih ovlaštenika te da poslodavac može za pojedine razine neposrednih ovlaštenika utvrditi vlastitim pravilima i obveznu provjeru znanja u primjeni. O provedenim provjerama znanja poslodavci moraju voditi evidencije.

U slučaju da ovlaštenici nisu osposobljeni za rad na siguran način sukladno navedenom pravilniku, nadležan inspektor će rješenjem narediti poslodavcu da to učini u primjerenom roku. Inspektor može narediti osposobljavanje pojedinih ovlaštenika i onim poslodavcima koji to nisu obvezni na temelju odredaba propisa kao i za one ovlaštenike koji već ispunjavaju propisane uvjete osposobljenosti za rad na

siguran način, a nakon slučajeva smrtnih i teških ozljeda na radu, utvrđenih profesionalnih bolesti i promjena u tehnološkom procesu koje su mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika. Uz to, nadležan inspektor može narediti poslodavcu da obavi praktičnu provjeru znanja pojedinog neposrednog ovlaštenika te da bude nazočan provjeri.

U slučaju kada nadležan inspektor utvrdi da poslodavac ili ovlaštenik, koji je to na temelju propisa obavezan, nije osposobljen na jedan od propisanih načina, podnijet će nadležnom prekršajnom sudu optužni prijedlog. Sukladno odredbama članka 108. Zakona predviđene su kazne u novčanim iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu poslodavca ako se radi o poslodavcu pravnoj osobi. Ni u ovom slučaju nije provediva kaznena odredba o dvostrukim iznosima novčanih kazni u slučaju ponavljanja prekršaja.

Osposobljavanje radnika za rad na siguran način

Poslodavac je obavezan radnike osposobiti za rad na siguran način kako bi mogli obavljati poslove na način da ne ugrožavaju vlastiti život i zdravlje, te život i zdravlje drugih radnika. Ovo osposobljavanje je obvezno za sve radnike na temelju odredaba članka 27. i 28. Zakona.

Za vrijeme osposobljavanja radnik ne smije obavljati poslove samostalno, već mu poslodavac mora osigurati nadzor radnika koji je već osposobljen za rad na siguran način za te iste poslove. Odredba članka 27. stavka 2. Zakona propisuje da takav rad ne može biti duži od 30 dana.

Osim prigodom prvog raspoređivanja na rad, poslodavac je obavezan provesti osposobljavanje radnika prigodom promjena u procesu rada i prigodom premještanja radnika na drugo mjesto rada.

Posebno naglašavamo da se radi o osposobljavanju koje se obavlja nakon rasporeda na mjesto rada i za točno određene poslove, pa se pretpostavlja da su svi prethodni uvjeti za izvršenje takvog rasporeda ispunjeni, poglavito oni koji su propisani kao obvezni. Neučinkovito je i pravno ništavno, u smislu odredbi Zakona, osposobljavanje za rad na siguran način osobe koju je poslodavac rasporedio na mjesto rada protivno općim uvjetima za zasnivanje radnog odnosa koji su propisani odredbama Zakona o radu i propisa donesenih na temelju njega. Jednako tako i u slučaju kada poslodavac rasporedi radnika na mjesto rada sa posebnim uvjetima rada, ako radnik ne ispunjava propisane posebne uvjete.

Učenici na praktičnoj nastavi u školskim radionicama ili kod poslodavaca, naučnici, specijalizanti, te radnici za vrijeme prekvalifikacije za zanimanja koja su poslovi sa posebnim uvjetima rada po osnovi obvezne stručne osposobljenosti i u sličnim slučajevima, mogu raditi samo pod nadzorom radnika osposobljenog za rad na siguran način za te iste poslove.

Poslodavci mogu osposobljavati radnike za rad na siguran način sami ili u suradnji s trgovačkim društvom za obavljanje poslova zaštite na radu. Poslodavci koji ispunjavaju uvjete propisane odredbama Pravilnika o uvjetima za osposobljavanje radnika za rad na siguran način da pribave propisano rješenje nadležnog ministarstva, mogu osposobljavanje radnika obavljati sami. Ako poslodavci obavljaju osposobljavanje u suradnji s ovlaštenim

trgovačkim društvom, potrebno je prethodno provjeriti posjeduje li to trgovačko društvo važeće rješenje Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva o ispunjavanju uvjeta propisanih odredbama Pravilnika o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu.

Odredbama članka 28. Zakona propisano je da se ocjena praktične osposobljenosti provodi na mjestu rada, na način da se obvezno sastavlja Zapisnika o ocjeni praktične osposobljenosti radnika za rad na siguran način na pojedinom mjestu rada te se na temelju tog akta može izvršiti upis u evidencijski karton radnika. Za radnike na poslovima s posebnim uvjetima rada i radnike na poslovima na kojima su učestale ozljede na radu, poslodavac može svojim aktima propisati obvezu povremenih provjera znanja. Nadalje, propisano je odredbama članka 74. Zakona da je poslodavac obavezan voditi evidencije o radnicima osposobljenim za rad na siguran način. Sukladno navedenom naglašavamo da je završni čin osposobljavanja radnika za rad na siguran način pozitivna ocjena praktične osposobljenosti, odnosno ocjena kojom se utvrđuje da je radnik u promatranom razdoblju rada u potpunosti primjenjivao propisana i priznata pravila, kao i pravila poslodavca za sigurno obavljanje određenih poslova na određenom mjestu rada. O tome neposredni ovlaštenik radnika koji je osposobljavan, sam radnik i stručnjak zaštite na radu zadužen za osposobljavanje, sastavljaju i vlastoručno potpisuju zapisnik. Takva pozitivna ocjena u navedenom Zapisniku, uz propisanu dokumentaciju o provedenom načinu osposobljavanja, vjerodostojni su dokazi o osposobljenosti utemeljeni na propisima. Pri tome podsjećamo i na druge odredbe Zakona i propisa donesenih na temelju njega iz kojih je razvidno da neposredni ovlaštenik radnika mora biti osposobljen sukladno prethodnom poglavlju „Osposobljavanje ovlaštenika poslodavca za rad na sigurna način“. Ujedno stručnjak za zaštitu na radu mora ispunjavati uvjete i posjedovati ugovor o radu s poslodavcem koji ima važeće ovlaštenje za obavljanje osposobljavanja radnika za rad na siguran način, nezavisno o tome je li to poslodavac osposobljavanog radnika ili drugi poslodavac ovlašten za obavljanje tih poslova za treće osobe.

Osposobljavanja koja su provedena i dovršena prije 31. srpnja 2008. godine važe i dalje pa ih nije potrebno obnavljati, uz uvjet da su provedena na do tada propisani način. Usput podsjećamo da tkz. „Uvjerenja o osposobljenosti“ koja se mogu često naći kod poslodavaca nisu akti koji dokazuju da je osposobljavanje radnika za rad na siguran način obavljeno sukladno propisima, kao što to nisu bili ni prije 31. srpnja 2008. godine.

U slučaju kada nadležan inspektor utvrdi da osposobljavanje radnika za rad na siguran način nije provedeno ili nije provedeno na propisani način, a radnik samostalno obavlja poslove za koje nije utvrđeno na propisani način da ne postoje opasnosti i štetnosti na radu, donijet će rješenje poslodavcu kojim će mu narediti da udalji radnika sa samostalnog obavljanja poslova na vrijeme dok ga ne osposobi za rad na siguran način. Na temelju vlastite stručne prosudbe o opasnostima i štetnostima na mjestu rada, inspektor ima pravo narediti ponovno ocjenjivanje praktične osposobljenosti radnika i biti nazočan postupku ocjenjivanja.

Kada poslodavac dopusti samostalno obavljanje poslova radniku koji prethodno nije osposobljen za rad na siguran način ili nije osposobljen na propisani način, a pri tom nije utvrđeno na propisani način da prigodom obavljanja poslova ne postoje opasnosti i štetnosti za život i zdravlje radnika, tada čini prekršaj prema odredbama članka 108. Zakona za koji je propisana novčana kazna u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za

odgovornu osobu pravne osobe. U slučaju ponavljanja prekršaja propisane su novčane kazne u dvostrukim iznosima. Ovakvi propusti mogu u određenim okolnostima imati i obilježja kaznenog djela sukladno odredbama Kaznenog zakona ("Narodne novine" br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04., 71/06., 115/06., 110/07. i 152/08.).

Osposobljavanje povjerenika radnika

Odredbom članka 30. Zakona propisano je da poslodavac mora omogućiti osposobljavanje povjerenika radnika za zaštitu na radu za vrijeme radnog vremena i na svoj trošak.

Ako poslodavac ne omogući osposobljavanje povjereniku radnika za zaštitu na radu, za vrijeme radnog vremena i na svoj trošak, tada čini prekršaj opisan u odredbama članka 108. Zakona, za koji su propisane novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe. U slučaju ponavljanja prekršaja propisane su novčane kazne u dvostrukim iznosima.

VIII. OBAVJEŠTAVANJE IZ ZAŠTITE NA RADU

O primjeni pravila zaštite na radu koja se odnose na opasnosti i štetnosti iz procesa rada, poslodavac je obavezan davati radnicima pisane obavijesti i upute, sukladno odredbama poglavlja 4. Zakona. Iznimno, zbog neočekivane i izravne opasnost za život i zdravlje osoba, poslodavac ih može dati i usmeno. Ovdje se poglavito radi o slijedećim obavijestima i uputama:

- a) Sigurnosni znakovi koje je poslodavac obavezan postaviti na mjestima rada, sredstvima rada i instalacijama sukladno odredbama Pravilnika o sigurnosnim znakovima.
- b) Kada sigurnosni znakovi nisu dovoljna garancija za učinkovito otklanjanje opasnosti i štetnosti na radu, poslodavac je obavezan postaviti na mjesta rada i pisane upute o uvjetima i načinu sigurnog korištenja sredstava rada, radnih tvari, opreme i dr.

Odredbama zakona se posebno naglašava potreba poticanja dijaloga socijalnih partnera o prevenciji ozljeda na radu i profesionalnih bolesti pa u tom cilju obavezuje poslodavca na izvješćivanje povjerenika radnika za zaštitu na radu i zaposleničkog vijeća o opasnostima i štetnostima na radu, te o mjerama koje je poduzeo i koje će poduzeti radi njihovog otklanjanja ili smanjivanja. Izvješćivanje mora biti redovito, najmanje svaka tri mjeseca, i obvezno mora sadržavati obavijesti o slučajevima smrtne, skupne i teške ozljede na radu, profesionalne bolesti i o nalazima inspektora rada o utvrđenim nedostacima u primjeni pravila zaštite na radu. Uz to, poslodavac je obavezan pozvati povjerenika radnika za zaštitu na radu da bude nazočan inspekcijском nadzoru inspektora rada povodom teže, skupne ili smrtne ozljede na radu.

U slučaju kada poslodavac ne postavi znakove sigurnosti sukladno propisima i kada na mjesta rada ne postavi pisane upute za sigurno obavljanje radnih postupaka, to će mu narediti nadležan inspektor. U takvim slučajevima, kao i slučajevima kada poslodavac ne izvještava povjerenike radnika za zaštitu na radu i radničko vijeće o mjerama koje će poduzimati radi unaprjeđivanja sigurnosti i zaštite zdravlja te kada ne pozove povjerenika radnika za zaštitu na radu da bude nazočan inspekcijском nadzoru povodom teže, skupne ili smrtne ozljede na radu, inspektor će podnijeti optužni prijedlog. Odredbama članka 108. Zakona propisane su novčane kazne u

iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe, te u slučaju ponavljanja prekršaja u dvostrukim iznosima. Važno je napomenuti da ne postavljanje znakova sigurnosti ili njihovo uklanjanje može imati i obilježja kaznenog djela u smislu odredbi Kaznenog zakona.

IX. POSLOVI S POSEBNIM UVJETIMA RADA

Poslovi s posebnim uvjetima rada su oni poslovi gdje je poslodavac obavezan primijeniti posebna pravila zaštite na radu ako primjenom osnovnih pravila, odnosno tehničkih rješenja na sredstvima rada i odgovarajuće organizacije rada, nije moguće u potpunosti otkloniti opasnosti i štetnosti na mjestu rada. Takvi poslovi se ne mogu obavljati na izdvojenim mjestima rada, a u smislu odredbi Zakona o radu to se odnosi na rad kod kuće ili u drugom prostoru koji nije prostor poslodavca (prostori koji su namijenjeni i koji se koriste za osobne potrebe).

Poslove s posebnim uvjetima rada mogu obavljati samo radnici koji osim općih uvjeta za zasnivanje radnog odnosa ispunjavaju i posebne uvjete.

Opći uvjeti propisani su odredbama Zakona o radu, Zakona o strancima, Pravilnik o poslovima na kojima se ne smije zaposliti maloljetnik ("Narodne novine" br. 62/10.), Pravilnik o poslovima na kojima radnik može raditi samo nakon prethodnog i redovnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti ("Narodne novine" br. 70/10.) i odredbama drugih propisa.

Posebni uvjeti propisani su odredbama poglavlja 5. Zakona i odredbama Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada, sukladno kojima se za određene grupe poslova traži ispunjavanje jednog ili više od slijedećih uvjeta:

- najniža životna dob,
- određeni spol,
- stručna osposobljenost za određenu vrstu poslova,
- zdravstveno, tjelesno ili psihičko stanje (u daljem tekstu: zdravstveno stanje) s rokovima za obveznu periodičku provjeru stanja,
- psihofiziološke i psihičke sposobnosti (u daljem tekstu: psihička sposobnost) s rokovima za obveznu periodičku provjeru sposobnosti.

Posebno je važno naglasiti da poslodavac ne smije rasporediti radnika na poslove s posebnim uvjetima rada ako prethodno nije utvrdio da radnik ispunjava propisane uvjete. Ispunjavanje propisanih uvjeta utvrđuje uvidom u isprave koje su izdane na temelju odgovarajućih propisa i to osobne iskaznice, radne knjižice, svjedodžbe, uvjerenja i sl.

Stručno osposobljavanje provodi se na način propisan odredbama Zakona o srednjem školstvu do stupanja na snagu Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi te odredbama Pravilnika o srednjoškolskom obrazovanju odraslih. Osobama koje su stručno osposobljene sukladno navedenim propisima izdaje se svjedodžba ili uvjerenje, na temelju Pravilnika o javnim ispravama u obrazovanju odraslih. Takva isprava upisuje se u radnu knjižicu. Za isprave o stručnom obrazovanju koje su izdane u inozemstvu potrebno je zatražiti potvrdu o sukladnosti od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa. Obrazovne kvalifikacije stečene u inozemstvu priznaju se u Republici Hrvatskoj na temelju odredbi Zakona o priznavanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija ("Narodne novine" br. 158/03., 198/03., 138/06., 124/09. i 45/11.).

Za utvrđivanje zdravstvenog stanja i psihičke sposobnosti poslodavac mora uputiti radnika na pregled u ovlaštenu zdravstvenu ustanovu koja u svom sastavu ima medicinu rada ili ovlaštenu ordinaciju medicine rada u privatnoj praksi, te koja uz to ima sklopljen ugovor s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu, sukladno propisima u zdravstvenom osiguranju. Poslodavac je obavezan za radnika dostaviti uputnicu koja sadrži podatke o vrsti poslova i drugim okolnostima sukladno odredbama Pravilnika o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja zaštite zdravlja na radu ("Narodne novine" br. 125/07. i 4/08.), odredbama Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada i Priloga pravilniku o poslovima s posebnim uvjetima rada. Navedena ustanova ili ordinacija izdat će uvjerenje o radnoj sposobnosti za obavljanje svih ili dijela poslova na koje poslodavac želi rasporediti radnika ili će u takvo uvjerenje unijeti pojedina ograničenja ili će utvrditi da radnik nije sposoban obavljati određene poslove. Uz utvrđenu radnu sposobnost za određene poslove u Uvjerenju se navode i propisani rokovi za ponovnu provjeru radne sposobnosti, te je poslodavac obavezan odmah po proteku roka uputiti radnika na ponovni pregled. Poslodavac je obavezan uputiti radnika na provjeru radne sposobnosti i kada to ocijeni specijalist medicine rada na prijedlog liječnika primarne zdravstvene zaštite.

Nije predviđen način priznavanja sličnih isprava izdanih u inozemstvu pa poslodavci koji zapošljavaju strance na poslovima s posebnim uvjetima rada moraju utvrditi zdravstveno stanje i psihičke sposobnosti radnika na način kako je to propisano u Republici Hrvatskoj.

Posebno napominjemo da je za pojedine poslove propisana posebnim zakonima obveza provođenja zdravstvenog nadzora radnika. Na svim mjestima rada na kojima je zdravstveni nadzor propisan u svrhu zaštite zdravlja radnika, obveze njegovog redovitog provođenja izjednačene su s obvezama u svezi utvrđivanja radne sposobnosti, sukladno odredbama Zakona o obaveznom zdravstvenom nadzoru radnika profesionalno izloženih azbestu ("Narodne novine" br. 79/07.), odredbama Zakona o zaštiti od ionizirajućih zračenja i sigurnosti izvora ionizirajućeg zračenja ("Narodne novine" br. 64/06.), Zakon o sigurnosti prometa na cestama i drugih.

Poslodavac ne smije dopustiti radniku obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada kada više ne ispunjava uvjete za obavljanje tih poslova, odnosno ako ga nije uputio na ponovni liječnički pregled nakon isteka propisanog roka.

U slučaju kada poslodavac rasporedi radnika na poslove s posebnim uvjetima rada, a da prethodno nije na propisani način utvrdio da radnik ispunjava potrebne uvjete, te u slučaju da dopusti rad na poslovima s posebnim uvjetima rada radniku koji više ne ispunjava uvjete za obavljanje tih poslova, kao i u slučaju da je protekao rok u kojem je radnika morao uputiti na ponovni pregled, nadležan inspektor će narediti poslodavcu da bez odlaganja udalji radnika sa obavljanja tih poslova na vrijeme dok ne utvrdi njegovu radnu sposobnost na propisani način. Za takve slučajeve propisane su odredbama članka 108. Zakona prekršajne kazne u novčanim iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe, a u slučaju ponavljanja prekršaja u dvostrukim iznosima.

Važno je upozoriti da ovakvi propusti imaju i obilježja kaznenog djela, sukladno odredbama Kaznenog zakona.

X. ZAŠTITA POSEBNIH KATEGORIJA RADNIKA

Poslodavac je obvezan s posebnom pozornošću skrbiti o zaštiti na radu malodobnih radnika, žena radnica i radnika smanjenih radnih sposobnosti, te u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom odrediti koje poslove ne mogu obavljati te skupine radnika. Ovo područje se detaljnije propisuje odredbama Zakona o radu i propisa donesenih na temelju njega, a u ovom tekstu se opisuje samo dio koji je propisan odredbama poglavlja 6. Zakona. Posebne kategorije radnika su opisane kao malodobnici, žene te radnici sa smanjenim radnim sposobnostima zbog starosti, invaliditeta, ozljede (uključujući ozljede na radu), bolesti (uključujući profesionalne bolesti) i drugih razloga ako su utvrđeni kolektivnim ugovorom ili općim aktom poslodavca.

Sukladno odredbama članka 40. Zakona poslodavac ne smije rasporediti malodobnog radnika na poslove s posebnim uvjetima rada. Odredbe Zakona načelno propisuju da malodobni radnici ne smiju obavljati poslove s posebnim uvjetima rada, ne smiju raditi noću ni u prekovremenom radu, osim u slučajevima utvrđenim odredbama Zakona o radu. Uvjeti za rad malodobnih radnika detaljnije su propisani odredbama Zakona o radu i već spomenutog Pravilnika o poslovima na kojima se ne smije zaposliti malodobnik i o poslovima na kojima može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti. Uz to je odredbama Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada propisano koje poslove ne može raditi malodobnik.

U zaštiti žena na radu primjenjuju se odredbe Zakona o radu i Pravilnika o poslovima na kojima ne smije raditi žena, a odredbama Zakona se dopunjuju na sljedeći način:

- Za vrijeme trudnoće žena ne smije obavljati poslove vatrogasca, poslove koji se obavljaju na visini, poslove u nepovoljnoj mikroklimi, poslove u buci i vibracijama, poslove u povišenom atmosferskom tlaku, poslove pri kojima je izložena ionizirajućem i mikrovalnom zračenju, dimu olova i njegovih anorganskih spojeva, tetraetilolovu, parama žive i prašini živinih spojeva, prašini i dimovima mangana i spojeva, uranu i njegovim spojevima, fluoru i njegovim spojevima, ugljičnom disulfidu, halogenim derivatima ugljikovodika, benzenu i drugim homolozima, nitro i amino derivatima benzena, kemijskim i drugim tvarima u proizvodnji i preradi umjetnih smola i plastičnih masa, pesticidima na bazi kloriranih ugljikovodika, zatim biološkim agensima i to virusima: hepatitis B, herpes, cytomegalo, varicella, rubella i HIV, te bakterijama: listeria i toxoplazma.

- Za vrijeme dojenja djeteta žena ne smije obavljati osobito poslove pri kojima je izložena prašini, dimu i parama olova i njegovih spojeva, halogenim derivatima ugljikovodika i pesticidima na bazi kloriranih ugljikovodika.

- Uz to je odredbama Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada propisano koje poslove ne može raditi žena.

Radnici kojima je prema posebnom zakonu utvrđena smanjena radna sposobnost ne smiju obavljati poslove na kojima postoji opasnost od daljeg smanjivanja njihove preostale radne sposobnosti.

Kada inspektor nadležan za obavljanje nadzora i poduzimanje propisanih mjera u području sigurnosti i zdravlja na radu utvrdi da žena za vrijeme trudnoće ili za vrijeme dojenja djeteta obavlja prije navedene štetne poslove, da malodobni radnik obavlja poslove s posebnim uvjetima rada, radi noću ili u prekovremenom radu (osim u slučajevima utvrđenim Zakonom o radu), te da radnik s smanjenim radnim

sposobnostima obavlja poslove na kojima postoji opasnost od daljnjeg smanjenja njegove radne sposobnosti, rješenjem će narediti poslodavcu da ga bez odlaganja udalji sa obavljanja tih poslova. Ujedno su odredbama članka 109. Zakona predviđene prekršajne novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe, a u slučaju ponavljanja prekršaja propisane su kazne u dvostrukim iznosima. Navedene protuzakonnosti imaju i obilježja kaznenog djela u smislu odredbi Kaznenog zakona.

XI. KORIŠTENJE SREDSTAVA RADA, ORGANIZACIJA RADA I RADNI POSTUPCI TE KORIŠTENJE OSOBNIH ZAŠTITNIH SREDSTAVA

Kada poslodavci planiraju i uvode nove tehnologije i novu opremu, dužni su se savjetovati s radnicima ili njihovim predstavnicima o mogućim posljedicama za sigurnost i zdravlje radnika, sukladno odredbi članka 42. a. Zakona. Uvažavajući i druge odredbe Zakona, ovu odredbu treba primjenjivati na način da poslodavac obavještava radnike ili njihove predstavnike o investicijskim planovima, promjenama u tehnologiji i organizaciji rada, izboru novih sredstava rada i osobne zaštitne opreme, te da ih poziva da izraze svoja mišljenja o tome u kojoj mjeri očekuju da će se ostvariti utjecaj na poboljšavanje sigurnosti i zaštite zdravlja na radu. Moguće različite stavove radnika, povjerenici radnika bi trebali pokušati argumentirano raspraviti i uskladiti.

Sredstva rada

Poslodavac ne smije staviti u uporabu sredstva rada koja nisu izrađena u skladu s propisima zaštite na radu i ako nisu ispravna, te mora osigurati da u korištenju budu uvijek u ispravnom stanju i sigurna za korištenje. Da bi se osiguralo provođenje ovih načelnih odredbi, propisana je obveza poslodavcu da redovito obavlja ispitivanja onih sredstava rada za koja je to propisano odredbama Zakona i drugih propisa te kada to naredi nadležan inspektor. O obvezi periodičkog ispitivanja pojedinih strojeva i uređaja bit će više riječi u daljem tekstu pod nazivom „Ispitivanje radnog okoliša te strojeva i uređaja s povećanim opasnostima“. Kada na sredstvima rada nastanu promjene koje bi mogle ugroziti sigurnost ili zdravlje prigodom korištenja, poslodavac je obavezan prekinuti njihovo korištenje.

Treba napomenuti da se navedene obveze odnose na prostorije i prostore trajno ili privremeno namijenjene za rad, pomoćne prostorije i prostore, instalacije, prijevozna sredstva, strojeve i uređaje, alate, naprave, zaštitnu opremu, sirovine i proizvode, odnosno sve što se odredbama Zakona podrazumijeva pod pojmom „sredstvo rada“.

U smislu odredbi Zakona i drugih propisa, preporuka je poslodavcima da ne nabavljaju sredstva rada za koja trgovac, uvoznik ili proizvođač ne može osigurati isprave o sukladnosti s propisima i normama važećim u Republici Hrvatskoj ili isprave ovlaštenih pravnih osoba u Republici Hrvatskoj da su sredstva rada sigurna za korištenje i neškodljiva za zdravlje. Jednako je važno za sigurnost i zdravlje na radu da svako sredstvo rada ima pisanu uputu za korištenje i održavanje na hrvatskom jeziku, sa čijim sadržajem treba upoznati radnike prigodom osposobljavanja za rad na siguran način.

Nadležan inspektor, kada utvrdi da radnici pri obavljanju poslova koriste neispravna sredstva rada koja bi mogla ugroziti život ili zdravlje na radu, bez odlaganja će rješenjem zabraniti poslodavcu njihovo korištenje i narediti mu da na odgovarajući način onemogući njihovo korištenje, za sve vrijeme dok ih ne dovede u

ispravno stanje. Ako se radi o radnim prostorima, odnosno o građevini koju vlasnik ne održava i ne poduzima mjere za otklanjanje opasnosti, nadležan inspektor u području rada će, uz već navedeno, o tome obavijestiti nadležnog građevinskog inspektora zbog poduzimanja mjera propisanih odredbama Zakona o prostornom uređenju i gradnji. Kada se radi o instalacijama električne struje, instalacijama plina, strojevima, uređajima ili zaštitnoj opremi, poslodavac će ih moći ponovno koristiti kada ih dovede u ispravno stanje i kada ih ispita, te pribavi ispravu od ovlaštene pravne osobe da su sigurni za korištenje. Ako se pak radi o neispravnostima na sredstvima rada koje ne utječu izravno na sigurnost i zaštitu zdravlja na radu, inspektor će narediti poslodavcu da neispravnosti otkloni u određenom roku.

Organizacija rada i radni postupci

Proces rada, odnosno organizaciju rada i radne postupke, poslodavac je obavezan planirati, pripremati i provoditi na način kako je propisano odredbama članka 44. Zakona, odnosno na način kojim će osigurati najučinkovitiju sigurnost radnika, zaštitu njihovog zdravlja i zaštitu okoliša. Naglašava se da poslodavac ne smije pripremati i provoditi radne postupke koji bi mogli štetno utjecati na sigurnost i zdravlje radnika. S tim u svezi mora razraditi tehnologiju rada s elementima sigurnosti sukladno vlastitom ustroju, tehničkim uvjetima i kadrovskim sposobnostima i to na pisani način. Kada posjeduje pisane razrade radnih postupaka i upute za siguran rad na stranom jeziku, obavezan ih je prevesti i omogućiti korištenje na hrvatskom jeziku. Na poslodavcu je i obveza unaprjeđivanja sigurnosti i zaštite zdravlja na radu sukladno razvitku tehnike, spoznaja u području medicine rada i drugih znanstvenih područja. Uz to, mora skrbiti o udobnosti radnog mjesta na način da primjenjuje ergonomska pravila, smanjuje monotonost rada, izbjegava jednostrana opterećenja, izbjegava rad u prisilnom ritmu, te rad po učinku i na vrijeme. Posebno treba naglasiti obvezu poduzimanja svih potrebnih organizacijskih i tehničkih mjera kako bi osigurao da pristup područjima s posebnim opasnostima i štetnostima imaju samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute i zaštitna sredstva.

Nadležan inspektor će, bez odlaganja, zabraniti poslodavcu obavljanje radnih postupaka koji se izvode suprotno pravilima zaštite na radu i pri tome ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika ili osoba na radu i drugih osoba, za sve vrijeme dok ne razradi tehnologiju rada s primjenom pravila zaštite na radu, o tome izradi pisane upute i osposobi radnike za obavljanje tih postupaka na siguran način.

Korištenje osobnih zaštitnih sredstava

Sukladno odredbama članka 43. Zakona, kada nije moguće pravilima zaštite na radu na sredstvima rada i organizacijom rada ukloniti ili u dovoljnoj mjeri ograničiti opasnosti za život i zdravlje radnika, poslodavac mora pribaviti odgovarajuća zaštitna sredstva, osposobiti radnike da ih koriste na ispravan način i skrbiti da ih radnici koriste pri obavljanju poslova. Poslodavac ne smije staviti u uporabu osobna zaštitna sredstva koja nisu izrađena u skladu s propisima ili nisu ispravna, te je obavezan skrbiti da radnici u svakom trenutku rade sa ispravnim osobnim zaštitnim sredstvima, a kada na sredstvima nastanu promjene koje bi mogle ugroziti sigurnost i zdravlje radnika, obavezan ih je povući iz uporabe.

U smislu odredbi Zakona i drugih propisa, upozoravamo poslodavce da ne nabavljaju osobna zaštitna sredstva za koja trgovac, uvoznik ili proizvođač ne može osigurati isprave o sukladnosti s propisima i normama važećim u Republici Hrvatskoj ili isprave ovlaštenih

pravni osoba u Republici Hrvatskoj da su osobna zaštitna sredstva sigurna za korištenje i neškodljiva za zdravlje. Jednako je važno za sigurnost i zaštitu zdravlja na radu da svako osobno zaštitno sredstvo ima pisanu uputu za korištenje i održavanje na hrvatskom jeziku, s čijim sadržajem treba upoznati radnike prigodom osposobljavanja za rad na siguran način.

Kada nadležan inspektor utvrdi da radnici prigodom obavljanja poslova za koje je propisano korištenje osobnih zaštitnih sredstava, sredstva ne koriste, ne koriste na ispravan način ili koriste neispravna osobna zaštitna sredstva, bez odlaganja će rješenjem zabraniti poslodavcu nastavak obavljanja pojedinih poslova dok ne osigura da se pri njihovom obavljanju koriste propisana osobna zaštitna sredstva i na način sukladan propisima i uputama proizvođača osobnih zaštitnih sredstava.

Ako poslodavac nije onemogućio pristup na mjesta na kojima postoje opasnosti i štetnosti onim radnicima (i drugim osobama) koji nisu dobili odgovarajuće upute i zaštitna sredstva, inspektor će rješenjem narediti da to učini bez odlaganja. Ako inspektor pri tome ocijeni da su ugroženi životi i zdravlje radnika ili drugih osoba, rješenjem će zabraniti obavljanje određenih rizičnih poslova na vrijeme dok poslodavac ne onemogući pristup radnicima i drugim osobama koje nisu dobile odgovarajuće upute i zaštitna sredstva.

Kaznenim odredbama Zakona propisano je da poslodavac čini prekršaj prigodom korištenja sredstava rada, izvođenja radnih postupaka i korištenja osobnih zaštitnih sredstava, kada:

- obavlja rad u građevinama u kojima postoji opasnost po sigurnost i zdravlje radnika,
- se kod planiranja i uvođenja novih tehnologija i opreme ne posavjetuje s radnicima, odnosno povjerenicima radnika o njihovom utjecaju na sigurnost i zdravlje radnika,
- ne osigura da sredstva rada (prostori, prostorije, instalacije, strojevi, uređaji, zaštitna oprema, alati i naprave) i osobna zaštitna sredstva koja se koriste budu u ispravnom stanju,
- ne osigura da pristup područjima s posebnim opasnostima i štetnostima imaju samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute,
- ne razradi tehnologiju rada tako da radni postupci štetno ne utječu na sigurnost i zdravlje radnika.

Za navedene prekršaje propisane su odredbama članka 109. Zakona novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe. U slučaju ponavljanja prekršaja propisane su novčane kazne u dvostrukim iznosima. Opisani propusti najčešće imaju i obilježja kaznenog djela sukladno odredbama Kaznenog zakona.

XII. OPASNE RADNE TVARI

Prigodom izbora tehnologija, radnih postupaka i radnih tvari obvezno je davati prednost onima koje su manje opasne i štetne, te stalno raditi na smanjivanju rizika od ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u svezi s radom i zagađivanja okoliša, kako to nalažu odredbe poglavlja 8. Zakona. To je ujedno važan dio sadržaja procjene opasnosti, te se u postupku njezine izrade moraju predvidjeti obvezujuća pravila zaštite na radu i zaštite životnog okoliša.

Opasne radne tvari moraju biti pakirane i označene na propisani način da bi se otklonile opasnosti po život i zdravlje osoba koje dolaze u njihovu blizinu. Pakiranja i označavanja propisuju se odredbama različitih propisa, ovisno o tome radi li se o kemijskim otrovima, biološkim otrovima, zapaljivim tvarima, eksplozivnim tvarima, tvarima koje zrače, kemijskim tvarima koje u dodiru sa zrakom, vodom ili drugom tvari postaju otrovne, zapaljive ili eksplozivne i drugima. Uz to, obveza je isporučitelja da uz opasnu radnu tvar isporuči, a obveza je poslodavca da posjeduje i koristi podatke o mogućim opasnostima pri transportu, skladištenju i uporabi tvari, upute za otklanjanje opasnosti i upute o načinu otklanjanja i ublažavanja šteta koje takva tvar može prouzročiti.

Dopušteno je koristiti opasne radne tvari (otrovne, zapaljive, eksplozivne i druge kemikalije) samo u slučajevima kada nije moguće iste radne rezultate postići primjenom bezopasnih tvari. Tada poslodavac mora prilagoditi radne postupke na način da u najvećoj mogućoj mjeri smanji opasnosti od primjene opasne tvari, postupajući u skladu s propisima i uputama proizvođača tvari, te skrbeći da su u svakom trenutku označene na propisani način.

Kada poslodavac projektira tehnologiju i postupke u kojima se prerađuju ili koriste opasne tvari mora, sukladno odredbama članka 47. Zakona, primijeniti slijedeća pravila zaštite na radu i to navedenim redoslijedom:

1. koristiti zatvorene sustave gdje god je to moguće (automatiziranje procesa, daljinsko upravljanje, prostorno odjeljivanje, nepropusnost postrojenja, vraćanje tvari u tehnološki proces i drugo);

2. oslobođene opasne plinove, pare i aerosole odvoditi s mjesta nastanka izvan radnog okoliša ne onečišćujući pri tom životni okoliš (lokalno usisavanje, obaranje vodom, vraćanje u tehnološki proces, neutralizacija i drugo);

3. kada nije moguće u potpunosti spriječiti oslobađanje i u potpunosti odvesti opasne plinove, pare i aerosole s mjesta nastanka, tada je potrebno provesti i slijedeće:

- smanjiti količinu opasne radne tvari u korištenju (kroz recepturu ili smanjenjem kapaciteta),

- smanjiti broj radnika koji su izloženi djelovanju opasne tvari (organizacija rada, premještanje iz prostora i sl.),

- smanjiti vrijeme izlaganja radnika utjecaju opasnih tvari (tijekom rada u određenim vremenskim razmacima izmjenjivati raspored radnika, sa mjesta rada na kojem je izložen opasnim radnim tvarima sa mjestima rada na kojima im nije izložen) tako da ukupna izloženost ne može štetno djelovati na zdravlje radnika;

4. ako se primjenom svih naprijed navedenih pravila ne može u potpunosti otkloniti štetno djelovanje, poslodavac mora pribaviti odgovarajuća osobna zaštitna sredstva i skrbiti da ih radnici koriste na ispravan način pri obavljanju poslova.

Opravdani oprez zakonodavca, kada se radi o opasnim radnim tvarima, očituje se i u propisanim obvezama poslodavca da skrbi kako bi u radnim prostorijama i prostorima količina opasnih tvari u obliku plinova, para i aerosola bila što niža i uvijek ispod najviše dopuštenih količina. U tu svrhu propisana su obvezna povremena mjerenja količine opasnih tvari u radnom okolišu, a ako se mjerenjem utvrdi da je sadržaj po zdravlje štetnih tvari veći od najviše dopuštenog poslodavac mora bez odgađanja:

- utvrditi razloge prekoračenja graničnih vrijednosti,

- na temelju utvrđenih razloga primijeniti i druga dostupna pravila zaštite koja još nisu primijenjena,

- nakon primjene dodatnih pravila ponoviti mjerenja i tek nakon što je mjerenjima utvrđeno da je sadržaj opasne tvari u radnom okolišu manji od najvećeg dopuštenog, može nastaviti rad u tim prostorima, odnosno na tim poslovima.

Nadležan inspektor će u slučajevima kada poslodavac koristi opasne radne tvari na način suprotan propisima, rješenjem narediti poslodavcu da nepravilnosti otkloni, a ako postoje opasnosti za život i zdravlje radnika i drugih osoba, rješenjem će zabraniti korištenje određenih opasnih radnih tvari. Inspektor će o nepravilnostima obavijestiti druga inspekcijska tijela nadležna u područjima zaštite od požara, zaštite okoliša i zaštite zdravlja, ovisno o kakvim se tvarima radi.

Ako opasne radne tvari nisu propisano pakirane i označene, nisu dani podatci o pravilima zaštite na radu pri njihovom korištenju i ako poslodavac ne primjenjuje pravila zaštite na radu pri njihovom skladištenju, čini prekršaj iz odredbi članka 110. Zakona za koji su propisane novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 20.000,00 kuna za poslodavca i od 3.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe. Kada poslodavac ne primijeni pravila zaštite na radu prigodom korištenja opasnih radnih tvari, te kada ne poduzme propisane mjere nakon što se mjerenjem utvrdi da je sadržaj po zdravlje štetnih tvari u prostoru veći od najviše dopuštenog, tada čini prekršaj iz odredbi članka 109. Zakona za koji su propisane novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe. U slučaju ponavljanja prekršaja propisane su novčane kazne u dvostrukim iznosima.

Sukladno odredbama Kaznenog zakona, neprimjenjivanje pravila zaštite na radu u svezi opasnih radnih tvari ujedno je i kazneno djelo.

XIII. ISPITIVANJE RADNOG OKOLIŠA, TE STROJEVA I UREĐAJA SA POVEĆANIM OPASNOSTIMA

Ispitivanje radnog okoliša

Ispitivanja parametara radnog okoliša obvezno je obavljati u radnim prostorijama i u radnim prostorima izvan radnih prostorija sukladno odredbama članka 50. Zakona. Obveza se odnosi na slijedeće radne prostorije i prostore:

- u kojima proces rada utječe na temperaturu, vlažnost i brzinu strujanja zraka,
- u kojima postoje izvori buke i vibracija,
- u kojima se koriste ili proizvode opasne tvari,
- u kojima postoje izvori opasnih zračenja,
- u kojima je potrebno osigurati odgovarajuću rasvjetu.

Ova ispitivanja treba obavljati neposredno nakon što su nastali navedeni uvjeti i dalje nakon svake promjene u radnom okolišu koja bi mogla utjecati na stanje utvrđeno prethodnim ispitivanjima, te u rokovima koji su utvrđeni posebnim propisima, ali ne dužim od dvije godine. Neovisno o ovako propisanim rokovima, ispitivanja može narediti i nadležan inspektor na temelju vlastite prosudbe o mogućim opasnostima za život i zdravlje radnika, a obavezan je to učiniti nakon utvrđene profesionalne bolesti. Bez obzira što odredbama Zakona nije izravno propisano, inspektor ne smije propustiti narediti poslodavcu da obavi ispitivanja u slučaju kada ovlaštena ordinacija ili ustanova medicine rada iskaže sumnju u mogućnost nastajanja profesionalne bolesti. Jednako tako i u slučaju kada

mogućim opasnostima nisu izloženi radnici već druge osobe na radu opisane u odredbama članka 5. Zakona.

Propisana je mogućnost, ali ne i obveza, da nadležan inspektor naredi ispitivanja u prostorijama i prostorima poslodavca u kojima radni postupci ne utječu na parametre radnog okoliša, ako to zahtijeva radnik ili povjerenik radnika, a odluku o tome donosi inspektor rada. Inspektor rada može narediti ovakvo ispitivanje i bez zahtjeva radnika ili povjerenika, ako opravdano posumnja da postojeći uvjeti nisu u skladu s pravilima zaštite na radu.

Iz navedenog popisa prostorija i prostora u kojima je obvezno obavljati ispitivanja parametara radnog okoliša razvidno je i o kojim se parametrima radi. Odredbama članka 2. Pravilnika o ispitivanju radnog okoliša te strojeva i uređaja s povećanim opasnostima (Narodne novine broj 114/2002., 131/2002. i 126/2003.) ti parametri se opisuju kao fizikalni i kemijski čimbenici u radnom okolišu, odnosno to su:

- temperatura,
- vlažnost,
- brzina strujanja zraka,
- osvijetljenost,
- buka,
- vibracije,
- sadržaj plinova,
- sadržaj para,
- sadržaj prašina.

Popis prostora iz odredbi članka 50. Zakona u kojima je obvezno obavljati ispitivanja, odnosno popis čimbenika radnog okoliša iz odredbi Pravilnika o ispitivanju radnog okoliša te strojeva i uređaja s povećanim opasnostima, morat će se proširiti za elektromagnetska polja kao fizikalni čimbenik i različite biološke čimbenike radnog okoliša. Pravilnik o minimalnim zdravstvenim i sigurnosnim zahtjevima koji se odnose na izloženost radnika rizicima koji potječu od elektromagnetskih polja ("Narodne novine" br. 38/08.) donesen je na temelju odredbi Zakona o zaštiti od neionizirajućih zračenja ("Narodne novine" br. 105/99.), a da pri tom nije izvršena uskladba s navedenim pravilnikom o ispitivanju radnog okoliša. Primjena propisa o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti biološkim štetnostima na radu biti će obvezna od 01. siječnja 2011. godine i do tada će se morati uskladiti odredbe Zakona i pravilnika o ispitivanju radnog okoliša kako bi primjena bila moguća. Bez obzira na neusklađenost propisa napominjemo da je na snazi odredba članka 17. Pravilnika o ispitivanju radnog okoliša te strojeva i uređaja s povećanim opasnostima koja propisuje da se može izdati uvjerenje o primjeni pravila zaštite na radu u radnom okolišu, samo ako je rezultatima ispitivanja utvrđeno da su ispunjeni svi propisani uvjeti.

Za očekivati je da će usklađivanje u ovom području biti naročito zahtjevno, kako u pronalaženju odgovarajućih tehničkih rješenja i njihovog izvođenja uz što manje prekinde proizvodnje, tako i u osiguravanju potrebnih financijskih sredstava. Pojedini poslodavci europskih država članica Europske unije nisu mogli uspješno poslovati uz dosljedno provođenje direktiva o štetnim čimbenicima radnog okoliša pa su prestali s radom ili su preselili dijelove proizvodnje u države nečlanice. Rješavanje podjednakih problema očekuje i značajan dio hrvatskog gospodarstva, zbog toga ne bi trebalo čekati da propisi u ovom području postanu u potpunosti obvezni za primjenu već što prije usporediti postojeće stanje s odgovarajućim zahtjevima u direktivama.

Ispitivanja u radnom okolišu mogu obavljati poslodavci sami za svoje potrebe ili trgovačka društva registrirana za obavljanje djelatnosti tehničke analize i ispitivanja ako ispunjavaju uvjete propisane odredbama Pravilnika o ispitivanju radnog okoliša te strojeva i uređaja s povećanim opasnostima i odredbama Pravilnika o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu, te o tome posjeduju važeća rješenja o ovlaštenju izdana od ministarstva nadležnog za rad. O ispitivanjima se obvezno vodi zapisnik, te ako rezultati ispitivanja dokazuju da su parametri radnog okoliša u skladu s propisanim pravilima zaštite na radu, odnosno u propisanim granicama izdaju se isprave - uvjerenja.

Kada poslodavac ne obavi ispitivanja parametara u radnom okolišu ili ih ne obavi na propisani način ili u propisanim rokovima, tada čini prekršaj za koji su odredbama članka 110. Zakona propisane novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 20.000,00 kuna za poslodavca i od 3.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe. U slučaju ponavljanja prekršaja propisane su novčane kazne u dvostrukim iznosima.

XIV. ISPITIVANJE STROJEVA I UREĐAJA S POVEĆANIM OPASNOSTIMA

Strojevi i uređaji s povećanim opasnostima su strojevi i uređaji pri čijem korištenju, nakon što su na njima primijenjena osnovna pravila zaštite na radu, postoje opasnosti za sigurnost i zdravlje radnika. Poglavitno se to, na temelju odredbi članka 52. Zakona, odnosi na dizalice nosivosti preko 10 KN, teretna dizala, industrijske transportere, vozila unutarnjeg prijevoza na mehanizirani pogon, strojeve za obradu i preradu drveta, metala i sličnih materijala, mehaničke i hidrauličke preše, podizne platforme, kompresore, centrifuge, nadtladne i podtladne komore, kotlove za centralno grijanje, parne i vrelovodne kotlove, strojeve i uređaje koji sadrže posude pod tlakom i druge strojeve ili uređaje sa sličnim opasnostima po sigurnost i zdravlje radnika. Detaljniji popis strojeva i uređaja s povećanim opasnostima propisan je odredbama Pravilnika o listi strojeva i uređaja s povećanim opasnostima ("Narodne novine" br. 47/02.).

Za strojeve i uređaje s povećanim opasnostima, uz obveze koje su propisane za sva sredstva rada, posebno se propisuje obveza da ih poslodavci ispituju i to u slijedećim slučajevima:

- prije stavljanja u uporabu,
- najmanje jednom nakon dvije godine uporabe,
- poslije rekonstrukcije i prije ponovnog korištenja,
- prije korištenja na novom mjestu uporabe, ako su prigodom premještanja s jednog na drugo mjesto rastavljeni i ponovno sastavljeni,
- kada to naredi inspektor rada.

Ispitivanja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima mogu obavljati poslodavci sami za svoje potrebe ili trgovačka društva registrirana za tehničke analize i ispitivanja ako ispunjavaju uvjete propisane odredbama Pravilnika o ispitivanju radnog okoliša te strojeva i uređaja s povećanim opasnostima i odredbama Pravilnika o uvjetima pod kojima pravne osobe mogu obavljati poslove zaštite na radu, te o tome posjeduju važeća rješenja o ovlaštenju izdana od Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva. O ispitivanjima se obvezno vodi zapisnik, pa ako rezultati ispitivanja dokazuju da su na stroju ili uređaju primijenjena sva propisana pravila zaštite na radu i da su izmjerene veličine u propisanim granicama izdaju se isprave - uvjerenja.

I ovdje moramo upozoriti da uvjerenje, ako nije izdano u skladu sa odredbama članka 17. stavka 1. i 3. Pravilnika o ispitivanju radnog okoliša te strojeva i uređaja s povećanim opasnostima, nije valjani dokaz da su otklonjene sve opasnosti za život i zdravlje na radu te da je poslodavac primijenio pravila zaštite na radu na strojevima i uređajima s povećanim opasnostima. Ovo navodimo zato jer je bilo slučajeva u kojima se ovlaštena pravna osoba ograđuje da vrijednost pojedinog parametra nije ispitana (primjerice: nosivost, stabilnost, sigurnosni ventil, dojavni uređaj i sl.) ili da poslodavac ne posjeduje tehničku dokumentaciju o stroju ili da uvjerenje ne sadrži osnovne podatke o identifikaciji stroja ili uređaja. Uz to posebno skrećemo pozornost na strojeve i uređaje koji imaju dijelove ili sklopove za koja su propisana ispitivanja sukladno odredbama propisa iz drugih područja (tehnički zahtjevi za proizvode, normizacija, zaštita od požara, zaštita od zračenja, protueksplozijska zaštita, posude pod tlakom i druga), a svrha tih ispitivanja je sigurnost prigodom njihovog korištenja. U svim takvim slučajevima se ne može izdati uvjerenje na temelju odredbi Zakona ako nisu prethodno ili tijekom ispitivanja priložene važeće isprave da dijelovi ili sklopovi ispunjavaju i propisane posebne uvjete.

Kada nadležan inspektor utvrdi da na stroju ili uređaju s povećanim opasnostima nisu primijenjena pravila zaštite na radu, bez odlaganja će zabraniti poslodavcu korištenje stroja ili uređaja na vrijeme dok ne otkloni nepravilnosti, ispita stroj ili uređaj na propisani način i dostavi propisano uvjerenje. Inspektor može jednako postupiti i kada utvrdi da stroj ili uređaj s povećanim opasnostima nije ispitan, nije ispitan u propisanim rokovima ili na propisani način.

Kada poslodavac ne obavi ispitivanja strojeva i uređaja s povećanim opasnostima ili ih ne obavi na propisani način ili u propisanim rokovima, tada sukladno odredbama članka 110. Zakona čini prekršaj za koji su propisane novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 20.000,00 kuna za poslodavca i od 3.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe. U slučaju ponavljanja prekršaja propisane su novčane kazne u dvostrukim iznosima.

XV. PRIVREMENA I ZAJEDNIČKA PRIVREMENA RADILIŠTA

Odredbe poglavlja 10. Zakona koriste pojam „privremena radilišta“ koji se primjenjuje na:

- Gradilišta za izgradnju, dogradnju, rekonstrukciju, opremanje i sanaciju građevina na kojima se poslovi obavljaju građevinarskim i montažerskim tehnologijama te rušenja i demontaže cijelih ili dijelova građevina, bez razlike u odnosu na tehnologiju rušenja. Odredbe Pravilnika o zaštiti na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima ("Narodne novine" br. 51/08.) propisuju da se posebna pravila ne odnose na bušenja i iskope u rudarskoj djelatnosti, a dijelom ni na jednostavne građevine određene odredbama Pravilnika o jednostavnim građevinama i radovima ("Narodne novine" br. 21/09.). Uz to se odredbama članka 3. Pravilnika o zaštiti na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima propisuje značenje naziva „privremeno ili pokretno gradilište“, odnosno to je svako gradilište na kojemu se izvode građevinski ili montažni radovi, a popis tih radova naveden je u Dodatku I istog Pravilnika i to su: iskopavanja; zemljani radovi; građenje; sastavljanje i rastavljanje montažnih dijelova; preinaka ili opremanje; izmjene; obnova; popravci; uklanjanje s rastavljanjem – demontaža; rušenje; tekuće održavanje; povremeno i periodično održavanje – bojanje i čišćenje; odvodnja. No budući da se u popisu radova navodi i „građenje“ kao

jedna vrsta radova, treba imati u vidu da je sadržaj građenja propisan odredbama Zakona o prostornom uređenju i gradnji ("Narodne novine" br. 76/07. i 38/09.).

- Šumarska radilišta za uzgoj, održavanje i iskorištavanje šuma, te za izgradnju privremenih i trajnih šumarskih i lovnih građevina. Treba imati u vidu da se na šumarska radilišta odnose i odredbe Pravilnika o zaštiti na radu u šumarstvu ("Narodne novine" br. 10/86.) koje se primjenjuju na temelju odredbi Zakona kao pravno pravilo, ali i odredbe Pravilnika o vrsti šumarskih radova, minimalnim uvjetima za njihovo izvođenje te radovima koje šumoposjednici mogu izvoditi samostalno ("Narodne novine" br. 66/07. i 29/08.) koje se primjenjuju na temelju odredbi Zakona o šumama ("Narodne novine" br. 140/05. i 82/06.). Slijedom odredbi navedenih propisa šumarski radovi su izrada šumskogospodarskih i lovnogospodarskih planova; uzgajanje šuma, šumsko sjemenarstvo i rasadničarstvo; zaštita šuma od štetnih organizama, požara i elementarnih nepogoda; pridobivanje drva iz šuma; izgradnja i održavanje šumske infrastrukture; urbano šumarstvo; šumarska ekologija i očuvanje bioraznolikosti šuma; doznaka stabala; vođenje privatnog šumskog posjeda.

- Brodogradilišta za izgradnju, opremanje, rekonstrukciju, održavanje i razgradnju brodova u brodogradilištima. Nisu doneseni propisi koji bi pobliže opisivali privremena radilišta u brodogradnji u smislu opisivanja radova, radilišta i posebnosti sigurnosnih mjera u toj djelatnosti.

Za svakog poslodavca koji obavlja radove na privremenom radilištu propisana je obveza da prije početka radova uredi radilište i osigura da se radovi obavljaju u skladu s pravilima zaštite na radu. U tu svrhu propisana je obveza izrade plana izvođenja radova, na temelju kojega poslodavci primjenjuju pravila zaštite na radu i to od izvođenja pripremnih radova do predaje gotove građevine investitoru kada se radi o gradilištima, odnosno za sve vrijeme trajanja šumarskih radova na iskorištavanju šuma ili za sve vrijeme obavljanja radova na brodu do predaje broda naručitelju. Sadržaj plana izvođenja radova na gradilištu propisan je odredbama Pravilnika o zaštiti na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima, a sadržaji planova izvođenja radova na šumarskom radilištu i u brodogradilištu nisu propisani ali se moraju izraditi.

Poslodavci koji izvode radove na privremenim radilištima obvezni su čuvati na radilištu dokaze o osposobljenosti radnika za rad na siguran način i dokaze o ispunjavanju uvjeta za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada za radnike nazočne na radilištu, te dokaze o ispitivanju strojeva i uređaja s povećanim opasnostima koje koriste, kao i ostalu dokumentaciju potrebnu za izvođenje radova prema odredbama drugih propisa.

Kada na privremenim radilištima istovremeno obavlja poslove više poslodavaca, to dodatno otežava sigurnosne uvjete rada. Za takve uvjete rada zakonodavac uvodi pojam «zajedničko privremeno radilište» kao i dodatne obveze poslodavcima. Prije svega to je obveza poslodavcu da primjenjuje pravila zaštite na radu, ne samo u odnosu na svoje radnike već i da njegovi radnici ne ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika drugih poslodavaca, a kada to nije moguće poslodavci moraju obavljati radove naizmjenično prema međusobnom dogovoru. Nadalje propisuje se obveza koordiniranja i ostvarivanja suradnje između poslodavaca na poslovima zaštite na radu u svrhu sprječavanja ozljeda na radu i opasnosti za zdravlje radnika.

Za koordinaciju u primjeni pravila zaštite na radu na zajedničkom privremenom radilištu odgovorni su:

- glavni inženjer gradilišta imenovan sukladno odredbama 183. Zakona o prostornom uređenju i gradnji;

- ovlaštenik kojeg je poslodavac imenovao za rukovođenje i koordinaciju radova na šumarskom radilištu;
- voditelj izgradnje, opremanja, rekonstrukcije, remonta ili razgradnje broda, kojeg je poslodavac imenovao za rukovođenje i koordinaciju radova.

Ove osobe su ujedno obvezne voditi dnevnu evidenciju poslodavaca i radnika nazočnih na privremenom zajedničkom radilištu.

Odredbe članka 57. Zakona dodatno propisuju, investitorima u djelatnostima graditeljstva i glavnim izvođačima u djelatnostima brodogradnje i šumarstva, obvezu imenovanja „koordinatora“ na zajedničkom privremenom radilištu. Nadalje se odredbama članka 57. a propisuje da imenovana osoba mora ispunjavati uvjete propisane posebnim propisima koje će donijeti ministar nadležan za rad. Dok se ne donesu provedbeni propisi o uvjetima koje će morati ispunjavati i o stručnim znanjima koja će morati posjedovati pojedine osobe da bi ih se moglo imenovati za koordinate na zajedničkim privremenim radilištima (odnosno koordinate II na zajedničkim gradilištima), do tada se ove odredbe ne mogu smatrati obvezujućim.

U slučajevima kada je investitor obvezan, a ne dostavi prijavu gradilišta Državnom inspektoratu, ne ažurira prijavu gradilišta te ako presliku prijave gradilišta ne izloži vidno na gradilištu ili to ne učini na propisani način, propisane su odredbama članka 103.a prekršajne novčane kazne u iznosima od 20.000,00 do 90.000,00 kuna. Ako je investitor pravna osoba, propisana je i novčana kazna od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi.

U slučajevima kada poslodavac ne provodi posebne odredbe propisa o zaštiti na radu na privremenim i zajedničkim privremenim radilištima, propisane su odredbama članka 109. Zakona prekršajne novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe. Za slučajeve ponavljanja prekršaja propisane su novčane kazne u dvostrukim iznosima. Sukladno odredbama Zakona kao prekršaj opisuje se:

- kada poslodavac nije osigurao da se radovi na privremenom radilištu obavljaju sukladno pravilima zaštite na radu,
- kada poslodavac nije, prije početka radova na privremenom radilištu, dostavio Državnom inspektoratu prijavu radilišta sa svim propisanim podacima,
- kada poslodavac nije ažurirao prijavu radilišta, a nastupile su propisane okolnosti u kojima je to bio obvezan učiniti,
- kada poslodavac na zajedničkom privremenom radilištu nije osigurao da se radovi obavljaju uz primjenu pravila zaštite na radu u odnosu na svoje radnike i radnike drugih poslodavaca,
- kada poslodavac na zajedničkom privremenom radilištu nije organizirao suradnju između poslodavaca i kada osoba odgovorna za koordinaciju zaštite na radu ne vodi dnevnu evidenciju poslodavaca i njihovih radnika,
- kada poslodavac na privremenom radilištu ne čuva svu dokumentaciju koju je obvezan čuvati na privremenom radilištu sukladno odredbama propisa.

Kada se na gradilištu inspektoru rada ne predoči propisana javna isprava iz koje može utvrditi investitora, ako se ne predoči isprava o imenovanju glavnog inženjera gradilišta, inženjera gradilišta ili voditelja radova, te ako navedeni dokumenti nisu sukladni odredbama Zakona o prostornom uređenju i gradnji,

inspektor će o tome obavijestiti nadležnog građevinskog inspektora, nakon što poduzme mjere iz svoje nadležnosti.

Osobe odgovorne za provođenje mjera za sigurnost i zaštitu zdravlja na privremenim i zajedničkim privremenim radilištima, ujedno su odgovorne i prema odredbama Kaznenog zakona.

Gradilišta

Sukladno odredbama članak 249. stavka 1. Zakona o prostornom uređenju i gradnji, investitor je obvezan Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i gradnje, odnosno upravnom tijelu nadležnom za poslove građenja, te građevinskoj inspekciji i inspekciji rada (tijelo nadležno za poslove inspekcije rada je Državni inspektorat, sukladno odredbama Zakona i Zakona o Državnom inspektoratu) prijaviti početak građenja na pisani način. Ovu obvezu investitor mora izvršiti najkasnije u roku od osam dana prije dana u kojem će započeti građenje. Jednako je propisano i u slučaju nastavljanja građenja, ako je izvođenje građevinskih radova bilo prekinuto duže od tri mjeseca. Sukladno odredbama stavka 5. istog članka investitor mora u prijavi početka građenja navesti izvođača i oznaku elaborata iskolčenja. Investitori moraju paziti da uz obvezu prijavljivanja gradilišta sukladno odredbama Zakona o prostornom uređenju i gradnji imaju i obvezu prijavljivanja gradilišta sukladno odredbama Zakona o zaštiti na radu. Odredbe članka 56. stavka 1. i 2. Zakona propisuju investitoru obvezu prijavljivanja gradilišta Državnom inspektoratu. Propisani su posebni uvjeti u svezi obveze prijavljivanja gradilišta koji su različiti od onih propisanih odredbama Zakona o prostornom uređenju i gradnji, odnosno investitor je obvezan prijaviti gradilište Državnom inspektoratu ako se na gradilištu planira izvoditi radove opsega 500 radnik-dana i više i/ili ako se planira izvoditi posebno opasne radove.

Iznimka od prethodno opisane obveze propisana je odredbom članka 56. stavka 5. Zakona, za gradilišta na kojima radove izvodi samo jedan poslodavac. U tom slučaju je obveza prijavljivanja gradilišta na poslodavcu koji planira izvoditi radove koji traju duže od pet dana.

Dakle ukratko. Nije potrebno prijaviti gradilište na kojem se izvode radovi koji nisu posebno opasni radovi i koji su manjeg opsega od 500 radnik – dana i koji traju kraće od pet dana. Poslodavac – izvođač radova mora prijaviti gradilište na kojem će sam izvoditi radove duže od pet dana. Investitor mora prijaviti gradilište kada će radove na gradilištu izvoditi više poslodavaca – izvođača i pri tome će se izvoditi posebno opasni radovi i/ili će se izvoditi radovi većeg opsega od 500 radnik – dana. Kada je investitor obvezan prijaviti gradilište, tada poslodavci – izvođači na tom gradilištu nemaju tu obvezu.

Napominjemo da se u pet dana trajanja i u opseg radova od 500 radnik – dana treba uračunati izvođenje svih radova, od početka pripremnih radova do završetka građevine u okviru projekta odnosno predaje građevine investitoru. Opseg radova u jedinici mjere [radnik - dan] predstavlja zbroj odrađenih dana svih radnika koji će izvoditi radove na gradilištu. Posebno opasni radovi na gradilištu navedeni su u dodatku II Pravilnika o zaštiti na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima, pod naslovom Nepotpuni popis posebno opasnih radova. Razumljivo je da ministar nadležan za rad želi ovakvim naslovom dodatka skrenuti pozornost na mogućnost da se neke opasne radove propustilo navesti u popisu, kao i mogućnost da se s vremenom pojave opasne tehnologije građenja koje su u vrijeme donošenja propisa bile nepoznate. No budući se ovdje ipak radi o propisu, nije vjerojatno da

će u primjeni investitori prijavljivati i neke druge opasne radove koji nisu sadržani u Nepotpunom popisu posebno opasnih radova. Posebno opasni radovi su sukladno ovom popisu:

1. Radovi u iskopima dubljim od 3 m ili na sipkom ili močvarnom tlu te radovi na visini većoj od 3 m
2. Radovi s kemijskim ili biološkim tvarima koji posebno ugrožavaju sigurnost i zdravlje radnika i za koje je propisan poseban zdravstveni nadzor
3. Radovi u području ioniziranog zračenja
4. Radovi u blizini električnih vodova visokog napona
5. Radovi pri kojima postoji opasnost od utapanja
6. Radovi pri kopanju, čišćenju ili popravljanju bunara, pod zemljom i u tunelima
7. Radovi pri ronjenju s uporabom zraka pod tlakom
8. Radovi u kesonu s atmosferom stlačenog zraka
9. Radovi s eksplozivnim i lako zapaljivim tvarima
10. Radovi u prostorima koji su ugroženi eksplozivnom atmosferom
11. Radovi na sastavljanju i rastavljanju teških dijelova i/ili sklopova
12. Radovi sa strojevima i uređajima s povećanim opasnostima
13. Radovi sa skelama (postavljanje, rastavljanje i korištenje)
14. Radovi uz odvijanje prometa na cestama i željeznici
15. Radovi na napinjanju kabela u prednapetim betonskim i drugim konstrukcijama
16. Radovi na betoniranju, rezanju i obradi površina s napravama s visokim tlakom.

Rokovi za prijavu gradilišta jednako su propisani odredbama Zakona o prostornom uređenju i gradnji kao i odredbama Zakona o zaštiti na radu, odnosno investitor ili poslodavac obvezni su dostaviti prijavu najkasnije 8 dana prije dana u kojemu će započeti izvođenje radova (pripremnih radova). Preslika prijave gradilišta mora biti vidno izložena na gradilištu.

U Dodatku III Pravilnika o zaštiti na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima navedeni su podaci koje investitor ili poslodavac mora navesti u prijavi gradilišta:

1. Datum prijave
2. Točna adresa gradilišta
3. Podaci o investitoru (ime, naslov, adresa, telefon, matični broj)
4. Vrsta projekta (novogradnja, rekonstrukcija, održavanje, čišćenje, rušenje – uklanjanje...)
5. Projektant odnosno glavni projektant (ime, naslov, adresa, telefon)
6. Koordinator/i – I za zaštitu na radu u fazi izrade projekta (ime, naslov, adresa, telefon)
7. Koordinator/i – II za zaštitu na radu u fazi izvođenja radova (ime, naslov, adresa, telefon)
 - Upisivanje koordinatora (pod točkom 6. i 7.) će biti obvezno nakon što izvršenje te obveze bude moguće.
8. Broj, verzija i datum (ažuriranja) plana izvođenja radova.
9. Plan izvođenja radova izradio: (ime, ime odgovorne osobe, naslov, telefon)
 - Upisivanje podataka iz plana izvođenja radova (pod točkom 8. i 9.) će biti obvezno nakon što bude obvezna i moguća njegova izrada.
10. Planirani datum početka rada na gradilištu
11. Planirano trajanje rada na gradilištu
12. Predviđen najveći broj radnika na gradilištu
13. Planirani broj ugovornih izvođača i drugih osoba na gradilištu

14. Podaci o ugovornim izvođačima, koji su već odabrani (nije potrebno navoditi izvođače koji su poslove dovršili i nisu više prisutni na gradilištu)

15. Radilište prijavljuje: – investitor

16. Potpis i pečat

Odredba članka 56. stavka 3. Zakona propisuje da je investitor, odnosno poslodavac obvezan ažurirati prijavu gradilišta u slučaju nastanka promjena koje utječu na rok dovršetka radova, u slučaju uvođenja novog izvođača radova te u slučaju privremene obustave radova. Odredbom članka 7. stavka 3. Pravilnika o zaštiti na radu na privremenim ili pokretnim gradilištima propisana je i obveza ažuriranja plana izvođenja radova (nakon što njegova izrada bude obvezna i moguća), na način da se u njega unesu sve promjene na gradilištu koje bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika. Naglašavamo da uz obveze ažuriranja nije propisana dostava ažurirane prijave gradilišta ni plana izvođenja radova Državnom inspektoratu.

Privremena obustava rada jedan je od propisanih uvjeta kada nastupa obveza ažuriranja prijave gradilišta ali se u odredbama Zakona i propisa donesenih na temelju njega ne propisuje preciznije što se pod time podrazumijeva. Držimo da bi u provedbi ove odredbe trebalo pod privremenom obustavom rada podrazumijevati prekid radova na gradilištu koji traje duže od tri mjeseca, što bi bilo sukladno odredbi članka 249. stavak 1. Zakona o prostornom uređenju i gradnji kojom je ujedno propisana obveza ponovnog prijavljivanja gradilišta na iste okolnosti temeljem toga zakona.

Uz prijavu gradilišta obvezno se dostavlja plan izvođenja radova (nakon što njegova izrada bude obvezna i moguća), a za gradilišta za koja nije propisana obveza prijavljivanja, nije propisana ni obveza izrade plana izvođenja radova.

Obveze koje su propisane investitoru, a odnose se na investicije koje se realiziraju kroz graditeljske djelatnosti, adresirane su na pravne i fizičke osobe koje su sudionici u gradnji sukladno odredbama članka 177. Zakona o prostornom uređenju i gradnji te se smatraju investitorima sukladno odredbama članka 178. istoga zakona. Odnosno radi se o osobama kojima je nadležno tijelo za poslove građenja odobrilo gradnju ili o osobama koje su bile, sukladno odredbama navedenoga zakona, obvezne ishoditi takvo odobrenje prije nego što su započele s građenjem. Tijelo nadležno za poslove građenja odobrava gradnju isključivo investitoru i to upravnim aktom, koji ovisno o vrsti građevine može biti rješenje o uvjetima građenja, potvrda glavnog projekta ili građevinska dozvola.

Šumarska radilišta

Poslodavci u djelatnosti šumarstva su, sukladno odredbama članka 56. stavka 1. Zakona, obvezni prijaviti šumarsko radilište na kojemu se predviđa obavljati radove opsega od 500 radnik – dana ili više. Skrećemo pozornost da navedena odredba obvezuje poslodavce u djelatnosti šumarstva koji obavljaju radove na iskorištavanju šuma sukladno odredbama članka 55. istog Zakona, dok se navedeni opseg radova odnosi na pojedino radilište. Ova odredba nije dovoljno precizna kada se radi o šumarskim radilištima, ipak držimo da iz nje proizlazi da svi poslodavci koji obavljaju radove na radilištu većeg opsega od 500 radnik - dana moraju prijaviti radilište, bez obzira koji je opseg samo njihovih radova. U slučaju kada samo jedan poslodavac obavlja radove na šumarskom radilištu, tada je on obvezan prijaviti radilište na kojem će izvoditi radove duže od pet dana. Za radove koji traju kraće od 5 dana nije propisana obveza prijavljivanja.

Dakle, ne treba prijavljivati izvođenje radova na šumarskim radilištima na kojima će radovi trajati kraće od 5 dana i na kojima će radovi biti opsega manjeg od 500 radnik – dana (primjerice: tri poslodavca s ukupno dvadeset radnika izvode radove dvadeset dana = 400 radnik - dana). Poslodavac koji će sam izvoditi šumarske radove duže od pet dana mora prijaviti šumarsko radilište. Svi poslodavci koji će izvoditi radove na šumarskom radilištu koje je ukupnog opsega jednakog ili većeg od 500 radnik – dana, moraju prijaviti svaki svoje radove bez obzira kolikog su opsega ili dužine trajanja.

Rok za prijavu radilišta Državnom inspektoratu je najmanje 8 dana prije početka izvođenja radova na tom radilištu te se uz njega obvezno dostavlja plan izvođenja radova (nakon što njegova izrada bude obvezna, odnosno moguća sukladno odredbi članka 55. stavka 3. Zakona). Za radilišta za koja nije propisana obveza prijavljivanja, nije propisana ni obveza izrade plana izvođenja radova. Preslika prijave radilišta mora biti vidno izložena na radilištu.

Prijavu radilišta su poslodavci obvezni ažurirati u slučaju promjena koje utječu na rok dovršenja radova, u slučajevima uvođenja novoga izvođača radova te u slučaju privremene obustave rada, ali nije propisano dostaviti ažuriranu prijavu šumarskog radilišta Državnom inspektoratu.

Radilišta u brodogradnji

Poslodavci u djelatnosti brodogradnje su, sukladno odredbama članka 56. stavka 1. Zakona, obvezni prijaviti radilište na kojem se predviđa obavljati radove opsega 500 radnik – dana ili više. Skrećemo pozornost da navedena odredba obvezuje poslodavce u djelatnosti brodogradnje koji obavljaju radove u brodogradilištima sukladno odredbama članka 55. istog Zakona, dok se navedeni opseg radova odnosi na pojedino radilište. Ova odredba nije dovoljno precizna kada se radi o brodogradilištima, ipak držimo da iz nje proizlazi da svi poslodavci koji obavljaju radove na radilištu većeg opsega od 500 radnik - dana moraju prijaviti radilište, bez obzira koji je opseg samo njihovih radova. U slučaju kada samo jedan poslodavac obavlja radove na radilištu, tada je on obvezan prijaviti radilište na kojem će izvoditi radove duže od pet dana. Za radove koji traju kraće od 5 dana nije propisana obveza prijavljivanja.

Dakle, ne treba prijavljivati izvođenje radova na radilištima u brodogradnji na kojima će radovi trajati kraće od 5 dana i na kojima će radovi biti opsega manjeg od 500 radnik – dana (primjerice: tri poslodavca s ukupno dvadeset radnika izvode radove dvadeset dana = 400 radnik - dana). Poslodavac koji će sam izvoditi radove duže od pet dana mora prijaviti privremeno radilište. Svi poslodavci koji će izvoditi radove na privremenom radilištu u brodogradnji koje je ukupnog opsega jednakog ili većeg od 500 radnik – dana, moraju prijaviti svaki svoje radove bez obzira kolikog su opsega ili dužine trajanja.

Rok za prijavu radilišta Državnom inspektoratu je najmanje 8 dana prije početka izvođenja radova na tom radilištu te se uz njega obvezno dostavlja plan izvođenja radova (nakon što njegova izrada bude obvezna, odnosno moguća sukladno odredbi članka 55. stavka 3. Zakona). Za radilišta za koja nije propisana obveza prijavljivanja, nije propisana ni obveza izrade plana izvođenja radova. Preslika prijave radilišta mora biti vidno izložena na radilištu.

Prijavu radilišta su poslodavci obvezni ažurirati u slučaju promjena koje utječu na rok dovršenja radova, u slučaju uvođenja novoga poslodavca na radilište te u slučaju privremene obustave rada, ali nije propisano tako ažuriranu prijavu dostaviti Državnom inspektoratu.

XVI. ZAŠTITA OD POŽARA, EVAKUACIJA I SPAŠAVANJE

Odredbe članka 59., 60. i 61. Zakona propisuju obvezu poduzimanja svih potrebnih mjera da ne dođe do požara, eksplozija ili ispuštanja opasnih tvari. Ako dođe do ovakvih događaja, uključujući i moguće elementarne nepogode, obveza je poslodavca da poduzme sve mjere za umanjivanje opasnosti za sigurnost i zdravlje radnika, osoba na radu i drugih osoba. U tu svrhu propisana je izrada planova brzog napuštanja opasnih prostora i spašavanja, uvažavajući utjecaje tehnoloških postupaka, tvari koje se koriste i skladište, same građevine i svega ostaloga što može utjecati na učinkovitost mjera za smanjenje štetnih posljedica. Za provedbu planova potrebno je osposobiti osobe koje će organizirati i provoditi evakuaciju i spašavanje, zatim osigurati potrebnu opremu, sve radnike upoznati s planovima, te provoditi praktične vježbe najmanje jednom u dvije godine.

Uz propisane okolnosti, ne bi trebalo zanemariti i moguće utjecaje na tehnološke postupke, radne tvari, uvjete rada, a poglavito sigurnost na radu u slučajevima iznenadnog nestanka električne energije, drugih energenata, vode, kao i protupravnog djelovanja trećih osoba, ovisno o djelatnosti poslodavca.

Ako poslodavac nije izradio plan evakuacije i spašavanja ili nije izveo vježbu u propisanom roku, to će mu rješenjem narediti nadležan inspektor.

Kaznenim odredbama članka 110. Zakona propisano je da poslodavac, ako nije organizirao i osigurao evakuaciju i spašavanje radnika za slučaj iznenadnog događaja, ako nije odredio osobe za provedbu i osigurao potrebnu opremu, ako nije izradio plan evakuacije i spašavanja radnika ili ako nije proveo praktičnu vježbu u propisanom roku, čini prekršaj za koji su propisane novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 20.000,00 kuna za poslodavca i od 3.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe. U slučaju ponavljanja prekršaja propisane su novčane kazne u dvostrukim iznosima.

XVII. PRUŽANJE PRVE POMOĆI NA RADU

U slučaju kada dođe do ozljede na radu ili iznenadne bolesti radnika, naročito je važno žurno pružiti odgovarajuću prvu pomoć dok se ne osigura medicinska pomoć radniku. U tu svrhu je odredbama članka 62. Zakona propisano da poslodavac mora odrediti i osposobiti radnike za pružanje prve pomoći i to, na svakom radilištu i u radnim prostorijama u kojima istovremeno radi do 20 radnika najmanje jednog radnika, a za svakih slijedećih 50 radnika odrediti još po jednog radnika za pružanje prve pomoći. Osobama određenim za pružanje prve pomoći treba dati na raspolaganje opremu potrebnu za pružanje prve pomoći.

Sukladno propisima u zdravstvenoj zaštiti i odredbama Zakona o Hrvatskom crvenom križu ("Narodne novine" br. 71/10.) osposobljavanje radnika za pružanje prve pomoći na radu mogu obavljati samo zdravstvene ustanove, odnosno trgovačka društva koja u svom sastavu imaju registriranu i odobrenu djelatnost medicine rada, specijalisti medicine

rada (magistri medicine rada i športa) u privatnoj praksi i Hrvatski crveni križ. O osposobljenosti radnika za pružanje prve pomoći izdaje se isprava.

Oprema i sanitetski materijal nisu propisani kako je to predviđeno odredbom članka 62. stavka 4. Zakona pa u dijelu odredaba koje nisu u suprotnosti sa danas važećim propisima treba koristiti Pravilnik o pružanju prve pomoći radnicima na radu ("Narodne novine" br. 56/83.), a ovisno o djelatnosti poslodavca i odredbe Pravilnik o minimalnim zahtjevima i uvjetima pružanja medicinske skrbi na brodovima, brodicama i jahtama te odredbe Pravilnika o zvanjima i svjedodžbama o osposobljenosti pomoraca.

Kada nadležan inspektor utvrdi da poslodavac nije osposobio dovoljan broj radnika za pružanje prve pomoći ili ih nije osposobio na propisani način ili nije pribavio i dao na korištenje opremu i pribor za pružanje prve pomoći, naredit će mu rješenjem da to učini u primjerenom roku. Ove nepravilnosti su ujedno opisane u odredbama članka 110. Zakona kao prekršaj za koji su propisane novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 20.000,00 kuna za poslodavca i od 3.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe, a u slučaju ponavljanja prekršaja propisane su novčane kazne u dvostrukim iznosima.

XVIII. ZAŠTITA NEPUŠAČA, ZABRANA UZIMANJA ALKOHOLA I DRUGIH SREDSTAVA OVISNOSTI

Zaštita nepušača od djelovanja duhanskog dima

Sukladno odredbama članka 63. Zakona, poslodavac je dužan prikladnim mjerama provoditi zaštitu nepušača od djelovanja duhanskog dima, a provodi se zabranom pušenja na radnim sastancima i zabranom pušenja u svim radnim prostorijama i prostorima osim onih u kojima poslodavac iznimno utvrdi da je pušenje dopušteno.

Ako poslodavac donese odluku da će osobama na radu i drugim osobama dopustiti pušenje u radnim prostorijama i prostorima, mora odrediti koje su to prostorije ili prostori te, ako se radi o poslodavcu koji zapošljava više od 20 radnika, mora to učiniti u pisanom obliku. Pri tome treba skrbiti da to ne mogu biti prostorije i prostori u kojima nepušači mogu doći u dodir s duhanskim dimom, bilo da se radi o nepušačima zaposlenim kod poslodavca ili o nepušačima koji borave ili povremeno mogu dolaziti u prostorije i prostore poslodavca, odnosno u kojima se održavaju sastanci, obavlja rad sa strankama, izdaje roba, pružaju usluge i slično. Isto tako ne smije se dopustiti pušenje za vrijeme obavljanja poslova kod kojih bi to moglo povećati opasnost za život i zdravlje radnika, osoba na radu i drugih osoba (primjerice zbog izloženosti opasnim radnim tvarima), kao ni u blizini mjesta na kojima postoji opasnost od požara ili eksplozije sukladno propisima u tom području. Nakon svega navedenoga prostorija ili prostor za pušenje mora ispunjavati propisane uvjete i u njoj mora biti istaknut znak mjesta za pušenje.

Uz navedeno treba imati na umu da je Zakonom o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda propisano da poslodavci u djelatnosti odgoja, obrazovanja i zdravstva ne mogu dopustiti ni pod kojim uvjetima pušenje u svojim prostorijama i prostorima. Od opće zabrane pušenja izuzete su psihijatarske ustanove i zdravstvena skrb. Poslodavci kojima nije propisana navedena opća zabrana omogućavanja pušenja i koji odluče dopustiti pušenje, na već naprijed opisan način sukladno odredbama Zakona o zaštiti na radu, morali su na mjestima za pušenje osigurati uvjete iz odredaba članka 180. stavka 3. Pravilnika o zaštiti na radu za radne i pomoćne prostorije i prostore.

Ako inspektor rada zatekne radnika kako puši u prostoriji koja nije prostorija namijenjena za pušenje, odnosno u prostoriji koju poslodavac nije označio oznakom mjesta za pušenje, naplatiti će mu novčanu kaznu na mjestu izvršenja prekršaja u iznosu od 100,00 kuna i njemu neposredno nadređenoj osobi u iznosu od 500,00 kuna, sukladno odredbama članka 112. Zakona. Budući da to ujedno pokazuje da poslodavac ne provodi na propisani način naprijed opisane mjere zaštite nepušača, inspektor će mu rješenjem narediti da mjere provede i podnijeti nadležnom sudu optužni prijedlog zbog počinjenih prekršaja opisanih u odredbama članka 110. Zakona o zaštiti na radu. Propisane su novčane kazne za poslodavca u iznosu od 10.000,00 do 20.000,00 kuna i za odgovornu osobu poslodavca (ako je poslodavac pravna osoba) u iznosu od 3.000,00 do 10.000,00 kuna. U slučaju ponavljanja prekršaja predviđene su novčane kazne u dvostrukim iznosima.

Zabrana uzimanja alkohola i drugih sredstava ovisnosti

Zabrana uzimanja alkohola i drugih sredstava ovisnosti propisana je odredbama članka 64. Zakona, a odnosi se na konzumiranje prije rada, tijekom rada pa i na unošenje tih sredstava u radne prostorije i prostore. Ako radnik odbije pristupiti provjeri je li pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti, postupat će se jednako kao da je utvrđena prisutnost iznad dopuštenih granica onog sredstva za koje je izrečena sumnja da utječe na radnika. Poslodavac je obvezan privremeno udaljiti s mjesta rada radnika kojem je na radu utvrđen utjecaj alkohola ili drugih sredstava ovisnosti i radnika koji je odbio pristupiti provjeri. U slučaju da radnik odbija napustiti mjesto rada, odredbe Zakona propisuju da će ga poslodavac udaljiti uz pomoć policije.

Poslodavac je obvezan provesti slijedeće mjere:

- sprječavati uzimanje alkoholnih pića i drugih sredstava ovisnosti tijekom rada i njihovo unošenje u radne prostorije i prostore;
- obavješćivati i osposobljavati radnike o štetnosti sredstava ovisnosti i njihovom utjecaju na radnu sposobnost;
- izraditi i provoditi programe prevencije ovisnosti na radnom mjestu, sukladno utvrđenim potrebama;
- izraditi protokole suradnje i postupanja poslodavca ili njegovog ovlaštenika, stručnjaka za zaštitu na radu, djelatnika službe medicine rada i povjerenika radnika za zaštitu na radu u provođenju mjera sprječavanja zlouporabe sredstava ovisnosti;
- odrediti postupke provjere radi utvrđivanja je li radnik pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti (provođenje postupka uz pristanak radnika, način provjere, vrsta testa ili aparata, način bilježenja i konfirmacije rezultata). Poslodavac koji zapošljava 20 i više radnika obvezan je ove postupke odrediti u pisanom aktu o provedbi pravila zaštite na radu koji je propisan odredbom članka 18. stavka 2. Zakona. Može se uočiti da je dio odredbe koji u zagradi navodi „provođenje postupka uz pristanak radnika“ u suprotnosti s odredbom članka 65. stavka 3. koja propisuje da se smatra da je radnik pod utjecajem alkohola ili drugog sredstva ovisnosti ako odbije pristupiti provjeri. Držimo da u primjeni ovih odredaba treba prednost dati odredbi koja nije upisana kao napomena u zagradi, odnosno da se smatra da je radnik pod utjecajem sredstva ovisnosti ako odbije pristupiti provjeri.

Ako radnik posjeduje potvrdu da je u programu liječenja, odvikavanja ili rehabilitacije od ovisnosti te u izvanbolničkom tretmanu liječenja od ovisnosti i/ili na

supstitucijskoj terapiji, tada poslodavac ne može provesti postupak provjere je li radnik pod utjecajem sredstava ovisnosti, ali može zatražiti ocjenu zdravstvene i psihofizičke sposobnosti radnika za obavljanje poslova za koje je zaključen ugovor o radu. Takvu ocjenu može dati samo ustanova koja provodi terapiju. Potvrdu da se radnik nalazi u programu liječenja, odvikavanja ili rehabilitacije od ovisnosti, odnosno u izvanbolničkom tretmanu liječenja od ovisnosti i/ili na supstitucijskoj terapiji, izdaje Hrvatski zavod za zaštitu zdravlja i sigurnost na radu.

Kada poslodavac provjerava je li radnik pod utjecajem opijata mora postupati sukladno i drugim propisima, odnosno provjeru može obaviti samo pomoću uređaja koji je proizveden i ispitan za takav način korištenja te umjeren na propisani način, a osoba koja obavlja provjeru mora to obavljati u skladu s uputom proizvođača uređaja i mora biti za to osposobljena. Provjeru treba obaviti u nazočnosti jednog svjedoka (po mogućnosti povjerenika radnika za zaštitu na radu, sindikalnog povjerenika, stručnjaka za zaštitu na radu, drugog radnika ili slično), te o provjeri sastaviti zapisnik. Poslodavac mora skrbiti da provjeru obavi u okolnostima i na način koji neće dovoditi u pitanje dostojanstvo radnika, neovisno o rezultatu provjere.

Kada nadležan inspektor utvrdi da radnik unosi u radne prostorije ili prostore alkohol ili da konzumira alkohol za vrijeme rada ili da obavlja rad nakon što je utvrđeno da je pod utjecajem alkohola ili drugih sredstava ovisnosti ili da onemogućava utvrđivanje alkoholiziranosti, a sam poslodavac ga nije udaljio s mjesta rada, rješenjem će narediti poslodavcu da to učini. Ujedno će, sukladno odredbama članka 112. Zakona, radniku naplatiti novčanu kaznu za počinjeni prekršaj u iznosu od 100,00 kuna i njemu neposredno nadređenom ovlašteniku novčanu kaznu u iznosu od 500,00 kuna, a protiv poslodavca i odgovorne osobe poslodavca podnijeti optužni prijedlog nadležnom prekršajnom sudu jer nisu onemogućili unošenje alkoholnih pića i drugih sredstava ovisnosti u radne prostorije i prostore i njihovo uzimanje tijekom rada. Sukladno odredbama članka 110. Zakona predviđene su prekršajne novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 20.000,00 kuna za poslodavca i od 3.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe, a u slučaju ponavljanja prekršaja propisane su novčane kazne u dvostrukim iznosima. U slučaju da poslodavac nije udaljio privremeno radnika s mjesta rada, za kojega je utvrđeno da je pod utjecajem sredstava ovisnosti, propisane su odredbama članka 109. Zakona prekršajne novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe, a u slučaju ponavljanja prekršaja propisane su novčane kazne u dvostrukim iznosima.

XIX. ODBOR ZA ZAŠTITU NA RADU

Poslodavci koji zapošljavaju 50 ili više radnika, osim poslodavaca kojima je ministar nadležan za rad rješenjem dopustio obavljanje poslova zaštite na radu na način propisan odredbama članka 19. Zakona za male poslodavce, obvezni su osnovati odbor za zaštitu na radu. Poslodavci koji zapošljavaju više od 250 radnika i pri tom posluju na različitim lokacijama, obvezni su osnovati središnji odbor za zaštitu na radu u sjedištu poslodavca.

Poslodavac svojim općim aktom određuje članove odbora, ali vodeći računa da je odredbom članka 67. Zakona propisano da članovi odbora moraju biti slijedeće osobe:

- poslodavac ili njegov ovlaštenik,
- rukovoditelj službe zaštite na radu ili stručnjak za zaštitu na radu,

- magistar medicine rada i športa, odnosno specijalist medicine rada,
- povjerenici radnika ili njihov koordinator.

Poslodavac ili njegov ovlaštenik obvezno predsjedava radom odbora.

Prigodom određivanja članova odbora ne treba zaboraviti da je propisana zadaća odbora za zaštitu na radu savjetovanje poslodavca o poboljšavanju sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, odnosno da odbor nema izvršna ovlaštenja, te da njegovi savjeti, prijedlozi, preporuke i upozorenja nisu obvezujući za poslodavca.

Predsjednik odbora obavezan je obavijestiti inspektora rada o sjednicama odbora, odnosno obavijestiti ga o zakazanim sjednicama na način da mu uputi poziv na sjednicu, a o radu odbora obavijestit će ga na način da mu dostavi zapisnik sa sjednice. Inspektor odlučuje hoće li sudjelovati na pojedinoj sjednici odbora ili ne, procjenjujući pri tome važnost svoga sudjelovanja u odnosu na izvršenje drugih poslova. Kada je inspektor nazočan na sjednici odbora ne smatra se članom odbora, ne zastupa stavove ni jednog člana odbora, ne koristi se ovlastima inspektora, već savjetuje sve članove odbora o učinkovitoj provedbi pravila zaštite na radu u skladu s propisima i na temelju svojih stručnih znanja i iskustava.

Ako poslodavac nije osnovao odbor za zaštitu na radu, a sukladno odredbama Zakona je to bio obavezan, nadležan inspektor će mu to narediti rješenjem.

U slučaju kada predsjednik odbora za zaštitu na radu ne sazove sjednicu u roku do 48 sati nakon smrtne ili skupne ozljede na radu, propisane su odredbama članka 111. Zakona prekršajne kazne u novčanim iznosima od 10.000,00 do 20.000,00 kuna za poslodavca i od 3.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe.

XX. POVJERENIK RADNIKA ZA ZAŠTITU NA RADU

Kod poslodavaca koji zapošljavaju 20 ili više radnika, radnici između sebe biraju povjerenika radnika za zaštitu na radu. Neovisno o broju radnika, povjerenika biraju i radnici kod poslodavaca kod kojih u procesu rada postoje povećane opasnosti za radnike, kod kojih se rad obavlja na različitim izdvojenim mjestima rada i sl. U slučaju kada je to predviđeno kolektivnim ugovorom, povjerenika radnika za zaštitu na radu mogu imenovati radnički sindikati, te u tom slučaju imenovani povjerenik ima ista prava i obveze kao i izabrani povjerenik. Pri tome je propisan uvjet da za povjerenika radnika ne može biti izabran, niti imenovan radnik koji ne radi u jednakim uvjetima rada kao i radnici koje zastupa. U pitanjima broja povjerenika radnika za zaštitu na radu, načina njihovog izbora i trajanja mandata primjenjuju se odredbe Zakona o radu i kolektivnih ugovora kojima se propisuju izbori za radnička vijeća, vodeći pri tom računa o zastupljenosti svih dijelova procesa rada. Kada je kod poslodavca izabrano i imenovano više povjerenika, oni između sebe biraju koordinatora, a u slučaju da su svi povjerenici imenovani od istog radničkog sindikata, sindikat će imenovati koordinatora.

Temeljne zadaće povjerenika i koordinatora povjerenika su da zastupaju interese radnika u području sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, te prate primjenu propisa i naredenih mjera zaštite na mjestima rada u dijelu procesa rada iz kojeg su izabrani ili za koji su imenovani. U tu svrhu povjereniku i koordinatoru povjerenika propisana su prava i dužnosti. Redom su to:

- Pravo i dužnost da sudjeluje u izradi planova poslodavca za poboljšavanje uvjeta rada, uvođenje nove tehnologije i uvođenje novih radnih stvari, te ima dužnost da pri tom potiče poslodavca i njegove ovlaštenike na provedbu pravila zaštite na radu.

- Pravo i dužnost da potiče radnike na rad na siguran način.

- Pravo i dužnost da obavijesti nadležnog inspektora o uočenim nezakonitostima u provedbi odredaba Zakona na mjestima rada, u dijelu procesa rada iz kojeg je izabran ili za koji je imenovan, te u svezi s tim ima pravo biti nazočan inspekcijskom nadzoru i očitovati se na činjenice utvrđene zapisnikom. Poglavitom mu je to dužnost kada procijeni da uočene nezakonitosti ugrožavaju život i zdravlje radnika, a poslodavac propušta ili odbija otkloniti uzroke opasnosti.

- Dužnost da se osposobi za obavljanje poslova povjerenika, u tome se stalno usavršavati, te pratiti i prikupljati obavijesti potrebne za zastupanje radnika. (Držimo da je u odredbama Zakona kao dužnost povjerenika pogrešno upotrijebljena riječ «obrazovanje», umjesto riječi «osposobljavanje».)

- Dužnost da obavještava radnike o mjerama koje poslodavac poduzima da im osigura zaštitu na radu i zdravstvenu zaštitu.

- Dužnost da primi primjedbe radnika na primjenu pravila zaštite na radu.

- Dužnost da o svom radu izvještava radničko vijeće i to najmanje jednom u tri mjeseca.

- Pravo da bude obaviješten o svim promjenama kod poslodavca koje mogu utjecati na sigurnost i zdravlje radnika.

- Pravo da mu se omogući uvid u dokumentaciju i korištenje dokumentacije u svezi sigurnosti i zdravlja radnika.

U odredbama članka 70. Zakona se ne spominje, ali podsjećamo da je u odredbama članka 33. stavka 3. Zakona pod poglavljem «Obavještavanje iz zaštite na radu» propisana obveza poslodavca da pozove povjerenika radnika za zaštitu na radu da bude nazočan inspekcijskom nadzoru povodom svake teške, skupne i smrtne ozljede na radu. Sukladno tome, pravo i dužnost povjerenika je da sudjeluje u takvim inspekcijskim nadzorima. Podsjećamo da je odredbama, koje se odnose na rad odbora za zaštitu na radu, propisano pravo i dužnost povjerenika da sudjeluje u radu odbora. Jednako tako, odredbama Zakona i Pravilnika o izradi procjene opasnosti, propisano mu je pravo i dužnost da sudjeluje u izradi procjene opasnosti.

Propisane obveze poslodavca u odnosu na povjerenika i koordinatora povjerenika su da im osigura uvjete za nesmetano obavljanje povjereničkih poslova, daje potrebne obavijesti i omogući uvid u sve akte i isprave u svezi zaštite na radu. Poslodavac ne smije povjerenika ni koordinatora povjerenika, bez pristanka radničkog vijeća i sindikata, rasporediti na drugo mjesto rada, ustupiti drugom poslodavcu, otkazati ugovor o radu, smanjiti mu plaću, te na bilo koji drugi način dovesti ga u nepovoljan položaj ili protiv njega pokrenuti postupak za naknadu štete, ako je postupao u skladu s propisanim pravima i dužnostima. Pod uvjetima za nesmetano obavljanje poslova povjerenika i koordinatora povjerenika radnika za zaštitu na radu podrazumijevaju se isti uvjeti koji su propisani odredbama Zakona o radu za rad članova radničkih vijeća kao i pravo na naknadu plaće za vrijeme koje je zakonodavac procijenio da je potrebno za obavljanje povjereničkih poslova. Propisano je vrijeme od najmanje 4 radna sata tjedno, te se ono može prenositi između povjerenika samo ako je takva mogućnost utvrđena kolektivnim ugovorom. Kolektivnim ugovorom i sporazumima između poslodavca, radničkog vijeća i sindikata mogu se dodatno urediti pitanja vezana za broj povjerenika na izdvojenim mjestima rada i broj koordinatora

povjerenika, te plaće, primanja i ostala materijalna prava povjerenika i koordinatora, kao i neodrađeno vrijeme na mjestu rada zbog osposobljavanja, usavršavanja, pregovaranja i sl..

Nadležan inspektor, kada obavlja inspekcijski nadzor povodom teške, skupne ili smrtne ozljede na radu i utvrdi da nadzoru nije nazočan povjerenik radnika za zaštitu na radu, upozorit će poslodavca na njegovu obvezu da pozove povjerenika radnika.

Za slučajeve kada poslodavac ne omogući osposobljavanje povjerenika radnika za zaštitu na radu i kada ga ne pozove da bude nazočan inspekcijskom nadzoru povodom teške, skupne ili smrtne ozljede na radu, propisane su odredbama članka 108. Zakona prekršajne novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe, a u slučaju ponavljanja prekršaja propisane su novčane kazne u dvostrukim iznosima. Ako poslodavac dovodi povjerenika radnika za zaštitu na radu u nepovoljniji položaj zbog obavljanja propisanih dužnosti povjerenika, odredbama članka 111. Zakona su propisane prekršajne novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 20.000,00 kuna za poslodavca i od 3.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe.

XXI. DUŽNOSTI PREMA TIJELIMA NADZORA

Odredbama članka 71. i 72. Zakona propisane su obveze koje poslodavci moraju izvršavati tijekom inspekcijskog nadzora nad primjenom odredaba Zakona kada nadzor obavlja inspektor rada. Obveze se odnose na utvrđivanje činjenica tijekom inspekcijskog nadzora, izvršenje rješenja inspektora rada te obavještanje o slučajevima ozljeda na radu. O utvrđenim slučajevima profesionalnih bolesti radnika, obveze su propisane Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu.

Utvrđivanje činjenica tijekom inspekcijskog nadzora

U postupku utvrđivanja činjenica tijekom inspekcijskog nadzora, a na zahtjev inspektora rada, poslodavac je obavezan dati sve potrebne obavijesti i podatke. U tu svrhu poslodavac je obavezan odrediti ovlaštenika ili sam sudjelovati u nadzoru kao stranka u postupku, te svojim primjedbama i prijedlozima doprinijeti preciznom utvrđivanju svih bitnih činjenica o primjeni propisa i pravila u području sigurnosti i zaštite zdravlja na radu. Poslodavac je obavezan omogućiti utvrđivanje činjenica, odnosno ne smije prikrivati činjenice, a na zahtjev inspektora obavezan je, u svrhu utvrđivanja činjenica, uključiti druge osobe i sredstva rada, privremeno obustaviti rad, osigurati sve potrebno za rekonstrukciju pojedinog događaja i drugo.

Za slučajeve kada poslodavac prikriva od nadležnog inspektora tražene podatke ili na koji drugi način onemogućava obavljanje inspekcijskog nadzora, odredbama članka 109. Zakona propisane su prekršajne novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe. U slučaju ponavljanja prekršaja propisane su novčane kazne u dvostrukim iznosima.

Kaznene odredbe Zakona o radu ovakve slučajeve drže najtežim prekršajima poslodavaca pa za njih, kada su u pitanju poslodavci pravne osobe, propisuju kazne u bitno većim novčanim iznosima. To su iznosi od 61.000,00 do 100.000,00 kuna za poslodavca pravnu osobu, a od 7.000,00 do 10.000,00 kuna za poslodavca fizičku osobu i odgovornu osobu pravne osobe. Umjesto pokretanja prekršajnog postupka kod

nadležnog suda, inspektorima rada dana je mogućnost da poslodavcu pravnoj osobi izreče i naplati novčanu kaznu na mjestu izvršenja prekršaja u iznosu od 20.000,00 kuna, a poslodavcu fizičkoj osobi i odgovornoj osobi pravne osobe 6.000,00 kuna. Odredbu kojom su propisane novčane kazne u dvostrukim iznosima kada je prekršaj počinjen u odnosu na malodobnog radnika, nije moguće primijeniti u ovom slučaju.

Ovo pitanje uređuje se i odredbama Zakona o Državnom inspektoratu ("Narodne novine" br. 116/08. i 123/08. – ispravak), te se kaznenim odredbama propisuje da pravna ili fizička osoba čini prekršaj ako inspektorima ne omogući obavljanje nadzora na propisani način ili mu na bilo koji drugi način onemogući pregled ili ne osigura uvjete za nesmetan rad ili mu ne dostavi ili ne pripremi podatke, obavijesti i materijale u određenom roku ili ako mu dostavi ili pripremi netočne i nepotpune podatke, obavijesti i materijale. Propisane su novčane kazne u iznosima od 30.000,00 do 120.000,00 kuna za poslodavca pravnu osobu i od 3.000,00 do 20.000,00 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi, od 20.000,00 do 80.000,00 kuna za poslodavca fizičku osobu obrtnika te od 5.000,00 do 20.000,00 kuna za fizičku osobu. Ako fizička osoba koja podliježe nadzoru i fizička osoba koja je zatečena na mjestu nadzora, na zahtjev inspektora, ne stavi na uvid ispravu iz koje se može utvrditi njezin identitet propisana je novčana kazna od 3.000,00 do 12.000,00 kuna.

Prekršitelji ne mogu biti kažnjeni za jednom utvrđeni prekršaj više puta pa se nadležan inspektor mora odlučiti prema odredbama kojeg zakona će zatražiti primjenu kaznenih odredaba ili to prepustiti prekršajnom sudu. Ipak, držimo da prednost treba dati kaznenim odredbama Zakona o Državnom inspektoratu jer se radi o nepoštivanju odredaba propisa koje se odnose na rad inspektora, a to ukupno područje uređuju odredbe Zakona o Državnom inspektoratu. Uz to je važno upozoriti da prikrivanje činjenica ili onemogućavanje utvrđivanja činjenica može, u određenim okolnostima, imati i obilježja kaznenog djela prema odredbama Kaznenog zakona.

Izvršenje rješenja nadležnog inspektora

Nakon što inspektor rada donese rješenje kojim poslodavcu određuje rok u kojem mora otkloniti pojedine nepravilnosti u primjeni pravila zaštite na radu ili mu naređuje da obavi neku radnju ili mu zabranjuje pojedine postupke ili zabranjuje korištenje pojedinog sredstva rada ili osobnog zaštitnog sredstva, poslodavac je obavezan obavijestiti inspektora o izvršenju rješenja ili o razlozima zbog kojih nije izvršio rješenje. Propisan je rok od osam dana za dostavu te obavijesti, računajući od posljednjeg dana roka određenog za izvršenje rješenja. U slučaju kada je poslodavac podnio na propisani način žalbu na rješenje, ako je tim rješenjem ujedno riješeno da žalba odgađa izvršenje rješenja, tada rokovi određeni rješenjem, a time i rok za navedenu obavijest počinje teći nakon što nadležno tijelo odbije žalbu. Kada nadležno tijelo usvoji žalbu u potpunosti ujedno će i poništiti rješenje, a kada usvoji žalbu djelomično donijet će novo rješenje prema kojemu će se računati novi rokovi.

Ako poslodavac ne dostavi inspektorima obavijest o izvršenju rješenja u propisanom roku, tada čini prekršaj za koji su odredbama članka 111. Zakona propisane novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 20.000,00 kuna za poslodavca i od 3.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe.

Za slučaj da poslodavac pravna osoba ne izvrši izvršno rješenje u roku određenom rješenjem, odredbama Zakona o Državnom inspektoratu propisane su

prekršajne novčane kazne u iznosima od 50.000,00 do 120.000,00 kuna za poslodavca i od 6.000,00 do 20.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe. Za poslodavca fizičku osobu obrtnika propisana je novčana kazna od 20.000,00 do 80.000,00 kuna, a za fizičku osobu od 5.000,00 do 20.000,00 kuna.

Kada se neizvršavanjem rješenja inspektora ugrožava sigurnost i zdravlje na radu, tada poslodavac čini i kazneno djelo sukladno odredbama Kaznenog zakona.

Obavještavanje o ozljedama na radu

Poslodavac je obvezan o svakoj ozljedi na radu radnika obavijestiti Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu, odnosno odgovarajući područni ured prema mjestu sjedišta poslodavca, a na način kako je propisano odredbama Pravilnika o postupku utvrđivanja i priznavanja ozljede na radu i profesionalne bolesti ("Narodne novine" br. 125/07. i 4/08.). O svakoj ozljedi na radu radnika zbog koje je radnik izostao sa rada tri ili više dana, poslodavac je obvezan obavijestiti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada. Poslove inspekcije rada u Republici Hrvatskoj obavljaju inspektori rada u Državnom inspektoratu, a o ozljedi na radu obavještava se odgovarajuća područna jedinica Državnog inspektorata prema mjestu događaja.

Kada se radi o pojedinačnoj i lakšoj ozljedi radnika te kada je poslodavac izvršio obvezu iz navedenog pravilnika, odnosno obavijestio je Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu u roku od 8 dana od dana nastanka ozljede na radu radnika, tada ne mora obavještavati i Državni inspektorat.

Osim poslodavcu, sukladno odredbi članka 72. stavka 4. Zakona, propisana je obveza i Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu da u roku od 8 dana obavijesti Državni inspektorat o svakom utvrđenom slučaju ozljede na radu.

Kada se radi o skupnoj, težoj ili smrtnoj ozljedi na radu poslodavac je obvezan obavijestiti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada odmah po nastanku događaja i u roku od 48 sati od nastanka događaja dostaviti pisano izvješće. Obavijest o nastanku događaja može se dati odmah usmeno dežurnom inspektoratu rada svake područne jedinice Državnog inspektorata, koji je putem mobilnog telefonskog uređaja dostupan 24 sata na dan. Sadržaj pisanog izvješća propisan je odredbama Pravilnika o evidenciji, ispravama, izvještajima i knjizi nadzora iz područja zaštite na radu ("Narodne novine" br. 52/84.). Primjer obrasca za dostavu pisanog izvješća „Obavijest o smrtnoj, težoj ili skupnoj ozljedi na radu“ nalazi se u prilogu ovog priručnika i usklađen je s odredbama propisa koji su bili na snazi u travnju 2009. godine.

U kaznenim odredbama Zakona propisano je da poslodavac čini prekršaj ako odmah ne obavijesti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada o smrtnoj, skupnoj ili težoj ozljedi radnika, ako u propisanom roku ne dostavi propisano izvješće o ozljedi, te ako ne obavijesti tijelo nadležno za poslove inspekcije rada ili Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu o ozljedi na radu koja je za posljedicu imala izostanak radnika sa rada tri ili više dana. Prekršajne kazne su propisane odredbama članka 109. Zakona u novčanim iznosima od 10.000,00 do 40.000,00 kuna za poslodavca i od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe, a u slučaju ponavljanja prekršaja u dvostrukim iznosima. Neobavještavanje o smrtnoj, skupnoj ili težoj ozljedi na radu može imati obilježja kaznenog djela zbog izbjegavanja

inspekcijskog nadzora s ciljem prikrivanja činjenica o okolnostima i načinu ozljeđivanja radnika.

Postupanje inspektora rada u postupku povodom smrtne, teške i skupne ozljede na radu

Ako se radnik ili druga osoba, koja se nalazi u poslovnim prostorijama ili na prostorima koje koristi poslodavac, ozlijedi, tada je dobro imati osnovna saznanja o postupcima koje će inspektor rada provoditi povodom tog događaja. Prije svega, a suprotno uobičajenim shvaćanjima, inspektor ne dolazi isključivo sa zadaćom otkrivanja krivca za štetan događaj. Sukladno odredbama propisa i naputcima za rad inspektora rada, ozljeda je samo izravan povod za obavljanje inspekcijskog nadzora u području sigurnosti i zaštite zdravlja na radu. Inspektor će obaviti nadzor nad primjenom svih bitnih odredaba Zakona, neovisno o tome koje su okolnosti i uzroci doveli do ozljeđivanja. U dijelu postupka koji se odnosi na poduzimanje inspekcijskih mjera, inspektor će prije svega poduzeti mjere koje će spriječiti nastavak štetnih djelovanja i ponavljanje takvog ili sličnog događaja.

Kada se radi o smrtnim, teškim i skupnim ozljedama na radu, inspektori rada su obvezni obaviti nadzor odmah nakon primitka obavijesti. Žurnost u ovim slučajevima proizlazi iz potrebe da se što prije otklone uzroci štetnog događaja.

Tijekom obavljanja inspekcijskog nadzora, inspektor će u pravilu provesti slijedeće postupke:

- obaviti očevid na mjestu događaja, odnosno vlastitim opažanjima dobiti podatke o okolnostima i mjestu događaja, a ponekad i obaviti rekonstrukciju događaja;
- pribaviti izvještaje ozlijeđenog, očevidaca i odgovornih osoba, u svrhu dobivanja podataka o vremenu događaja, okolnostima i načinu nastanka ozljeda;
- izvršiti uvid u dokumentaciju poslodavca, u svrhu dobivanja podataka o osobama, građevini, okolišu, sredstvima rada, radnim tvarima, organizaciji rada i radnim postupcima;
- izreći propisane inspekcijske mjere, u svrhu otklanjanja izravne opasnosti za život i zdravlje osoba;
- sastaviti zapisnik o obavljenom inspekcijskom nadzoru povodom ozljede na radu;
- poduzeti i druge propisane mjere;
- podnijeti propisana izvješća.

Poslodavac je obavezan bez odlaganja izvršiti naloge koje inspektor izreče ili upiše u knjigu nadzora tijekom očevida, a mogu se odnositi na slijedeće:

- zabranu korištenja određenog sredstva rada ili osobnog zaštitnog sredstva za koje postoji sumnja da je uzrokovalo ozljeđivanje radnika ili je oštećeno tijekom događaja pa bi moglo uzrokovati nove štetne događaje;
- zabranu obavljanja pojedinih poslova na način koji je uzrokovao ozljeđivanje, ako postoji sumnja da je do ozljeđivanja došlo zbog nerazrađenog ili pogrešno razrađenog tehnološkog procesa, ili zbog nerazrađene ili pogrešno razrađene organizacije rada;
- udaljavanje određenog radnika s poslova koje je obavljao, ako poslodavac ne može dokazati da radnik ispunjava propisane uvjete za obavljanje tih poslova ili postoji sumnja da radnik više ne ispunjava te uvjete, ili ako radnik nije osposobljen za rad na sigurnan način ili je pod utjecajem opojnog sredstva i slično.

Osobe koje sudjeluju u postupku imaju pravo, temeljem odredaba članka 143. i 182. Zakona o općem upravnom postupku (Narodne novine broj 53/1991. i 103/1996.), očitovati

se o svim činjenicama i okolnostima u predmetnom događaju, te pravo da inspektor upiše njihovo očitovanje u zapisnik.

Obavješćavanje o profesionalnim bolestima

Sukladno odredaba članka 72. stavka 4. Zakona propisana je obveza Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu da u roku od 8 dana obavijesti Državni inspektorat o svakom utvrđenom slučaju profesionalne bolesti.

Bolesti koje se smatraju profesionalnim bolestima, poslovi pri čijem se obavljanju one javljaju i uvjeti pod kojima se te bolesti smatraju profesionalnim bolestima propisani su odredbama Zakona o listi profesionalnih bolesti.

Po dobivenoj obavijesti će inspektor rada obaviti inspekcijski nadzor kod poslodavca kod kojega je utvrđen slučaj profesionalne bolesti radnika. Inspektor će pri tom s posebnom pozornosti utvrditi činjenice na mjestima rada na kojima je oboljeli radnik radio i s tim u svezi poduzeti sve mjere za koje je ovlašten.

XXII. OBVEZE POSLODAVCA I NJEGOVIH OVLAŠTENIKA U NADZORU NAD PROVEDBOM PRAVILA ZAŠTITE NA RADU

Poslodavac je obvezan provoditi propise i pravila zaštite na radu u skladu s odredbama Zakona i drugih propisa o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu. U tu svrhu mora osigurati i obavljanje nadzora nad provedbom, a to može činiti sam i/ili može za to ovlastiti svoje ovlaštenike u okviru njihovog djelokruga rada. Učinkovitost nadzora, sukladno odredbama članka 73. Zakona, osigurava se ovlaštenjima za poduzimanje najmanje sljedećih mjera:

- spriječiti raspoređivanje radnika na samostalno obavljanje poslova za koje nije osposobljen za rad na siguran način;
- spriječiti raspoređivanje radnika na poslove s posebnim uvjetima rada, ako prethodno nije utvrđeno na propisani način da ispunjava propisane uvjete, kao i spriječiti da radnik koji više ne ispunjava propisane uvjete nastavi obavljati te poslove;
- spriječiti rad malodobnika, žena i radnika sa smanjenom radnom sposobnošću na poslovima koji bi mogli na njih štetno utjecati;
- isključiti iz uporabe sredstvo rada i osobno zaštitno sredstvo koje nije ispravno;
- utjecati da radnici rade sukladno odredbama Zakona, propisa donesenih na temelju njega, pravila zaštite na radu, uputa poslodavca, uputa proizvođača strojeva, uređaja, osobnih zaštitnih sredstava i radnih tvari, te da pri tome koriste propisana osobna zaštitna sredstva, a onoga radnika koji to ne čini udaljiti sa mjesta rada;
- osigurati potreban broj radnika osposobljenih za evakuaciju i spašavanje kao i za pružanje prve pomoći, te im staviti na raspolaganje svu potrebnu opremu;
- osigurati da radnici za vrijeme rada ne piju alkoholna pića ili koriste druga sredstva ovisnosti, odnosno udaljiti radnika koji je pod utjecajem alkohola ili drugog sredstva ovisnosti s mjesta rada.

Osoba ili osobe koje su upisane u registar suda kao odgovorne osobe za zastupanje poslodavca i vlasnik obrta odgovorni su za zakonitost rada poslodavca u svim dijelovima poslovanja pa tako i u području sigurnosti i zaštite zdravlja na radu. Poglavitno veći poslodavci bi trebali iskoristiti propisanu mogućnost (i obvezu, bez obzira što nisu propisane kaznene mjere) da barem dio odgovornosti prenesu na one ovlaštenike koji prema svojem

mjestu i sadržaju rada mogu djelovati u smislu navedenih ovlaštenja. Podsjećamo da se ova ovlaštenja daju ugovorom o radu ili drugim pisanim aktom poslodavca, te da ovlaštenika treba osposobiti u području zaštite na radu na propisani način kako bi objektivno mogao biti odgovoran za provedbu propisa i pravila zaštite na radu, u onom dijelu poslovanja i u onom obimu u kojemu mu je poslodavac dao ovlaštenja.

Ovlaštenik koji obavlja poslove na temelju odredaba posebnog zakona kojim su mu ujedno propisana ovlaštenja i odgovornosti, obvezan je dati prednost ovlaštenjima propisanim odredbama zakona u odnosu na ovlaštenja koja mu je dao poslodavac. Primjerice, glavnom inženjeru gradilišta dana su ovlaštenja odredbama Zakona o gradnji i odredbama Zakona koja poslodavac ne smije umanjiti, a ako bi to pokušao učiniti, akt koji bi u tu svrhu izdao suprotno navedenim propisima bio bi bezvrijedan, posebno u smislu umanjivanja propisanih odgovornosti.

XXIII. DOKUMENTACIJA, EVIDENCIJE, KNJIGA NADZORA I IZVJEŠĆA POSLODAVCA U PODRUČJU SIGURNOSTI I ZAŠTITE ZDRAVLJA NA RADU

Odredbe članka 74., 75. i 75. a Zakona obvezuju poslodavca na čuvanje određene dokumentacije, vođenje propisanih evidencija, vođenje knjige nadzora, izradu godišnjih izvješća o ozljedama na radu i utvrđenim profesionalnim bolestima te se propisuje da se te obveze odnose na sva mjesta rada kod poslodavca, uključujući i izdvojena mjesta rada (kod kuće radnika i u drugim prostorima koji nisu prostori poslodavca). Nadležan ministar nije donio propis kojim bi detaljnije uredio postupke, sadržaje i rokove po pitanjima čuvanja dokumentacije, vođenja evidencija, knjige nadzora i godišnjeg izvješća o ozljedama na radu i utvrđenim profesionalnim bolestima. U tu svrhu primjenjuju se odredbe, već spominjanog Pravilnika o evidenciji, ispravama, izvještajima i knjizi nadzora iz područja zaštite na radu, osim u dijelu u kojem nije sukladan odredbama Zakona i drugih važećih propisa.

Odredbama članka 111. Zakona su propisane prekršajne novčane kazne u iznosima od 10.000,00 do 20.000,00 kuna za poslodavca i od 3.000,00 do 10.000,00 kuna za odgovornu osobu pravne osobe u slučaju kada se utvrdi da poslodavac ne čuva propisanu dokumentaciju ili ne vodi propisane evidencije ili nema knjigu nadzora ili ne podnese godišnje izvješće o slučajevima ozljeda na radu i utvrđenim profesionalnim bolestima.

Dokumentacija

Odredbama članka 74. Zakona propisana je obveza čuvanja dokumentacije koja je važna za primjenu pravila zaštite na radu, a to je:

- glavni projekt za građenje građevine u kojoj se obavlja rad;
- upute za rad sa strojevima i uređajima s povećanim opasnostima koji su u uporabi;
- planove uređenja privremenih radilišta na kojima se obavljaju radovi;
- isprave o obavljenim ispitivanjima strojeva i uređaja s povećanim opasnostima i ispitivanjima parametara radnog okoliša za radne prostore koji se koriste;
- nalaze o ispitivanjima instalacija koje se koriste.

U svezi obveze čuvanja glavnog projekta građevine namijenjene za rad s elaboratom zaštite na radu, treba napomenuti da je odredbama Zakona o prostornom uređenju i gradnji propisana izrada glavnog projekta za zgrade čija građevinska (bruto) površina je veća od 400 m² i zgrade za obavljanje isključivo poljoprivrednih djelatnosti čija građevinska (bruto)

površina je veća od 600 m², pri čemu se u građevinsku (bruto) površinu uračunavaju i površine svih drugih građevina ako se grade na istoj građevinskoj čestici. Ovo se jednako odnosi i na građevine namijenjene za rad pa sukladno tome, za građevine namijenjene za rad koje imaju površine manje od navedenih, ne izrađuje se glavni projekt te sukladno odredbama Zakona, niti Elaborat zaštite na radu. Dakle ovu obvezu mogu i moraju izvršiti poslodavci koji posluju u građevinama većih površina od prije navedenih, te poslodavci koji posluju u građevinama koje su građene po propisima koji su bili na snazi prije Zakona o prostornom uređenju i gradnji.

Evidencije

Poslodavac je obavezan voditi evidencije o:

- radnicima osposobljenim za rad na siguran način;
- radnicima raspoređenim na poslove s posebnim uvjetima rada;
- strojevima i uređajima s povećanim opasnostima koje koristi;
- opasnim radnim tvarima koje proizvodi, prerađuje, skladišti, ili koristi na bilo koji drugi način;
- ozljedama na radu;
- profesionalnim bolestima;
- poremećajima u tehnološkom procesu koji su izazvali ili su mogli izazvati štetne posljedice za sigurnost i zdravlje radnika.

Knjiga nadzora

Poslodavac je obavezan imati knjigu nadzora i omogućiti svojim ovlaštenicima, svojim stručnjacima za zaštitu na radu i stručnjacima ovlaštene pravne osobe koja za poslodavca obavlja poslove zaštite na radu, da u nju upisuju svoje primjedbe o primjeni pravila zaštite na radu. Nadalje, mora omogućiti inspektorima rada da tijekom inspekcijskog nadzora donese rješenje upisom u knjigu nadzora, sukladno ovlastima propisanim odredbama članka 102. Zakona.

U knjigama nadzora koje poslodavci već posjeduju ili ih mogu nabaviti na tržištu, sadržaj u većini slučajeva nije usklađen s novo donesenim propisima. U svezi toga se u priručniku ovog priručnika nalazi primjerak Upisnog arka u knjizi nadzora koji je usklađen s odredbama propisa koji su bili na snazi u travnju 2009. godine.

Godišnje izvješće

Poslodavac je obavezan dostaviti godišnje izvješće o ozljedama na radu i utvrđenim profesionalnim bolestima, ako je bilo takvih događaja. Izvješće se dostavlja u područnu jedinicu Državnog inspektorata, prema mjestu sjedišta poslodavca. Obrazac godišnjeg izvješća nalazi se u priručniku ovoga priručnika, a izrađen je na osnovi odredaba Pravilnika o evidenciji, ispravama, izvještajima i knjizi nadzora iz područja zaštite na radu i usklađen je s odredbama propisa koji su bili na snazi u travnju 2009. godine.